

Univerzita Karlova

Právnická fakulta

**PRÁVNÍ ÚPRAVA OCHRANY KLIMATU
V POST-KJÓTSKÉM OBDOBÍ**

Diplomová práce

Michal Němeček

Vedoucí diplomové práce: JUDr. Karolina Žáková, Ph.D.
Katedra práva životního prostředí

Datum vypracování (uzavření rukopisu): 5. září 2017

Prohlašuji, že jsem předkládanou diplomovou práci vypracoval samostatně, všechny použité prameny a literatura byly řádně citovány a práce nebyla využita k získání jiného nebo stejného titulu.

V Praze dne 5.9.2017

.....

Michal Němeček

Poděkování

Chtěl bych poděkovat za velikou podporu nejen své rodině, ale především také své nastávající, několika dobrým přátelům, a v neposlední řadě oběma vedoucím práce, tedy Karolině Žákové a Petře Humlíkové, za jejich skvělé rady i vřelý přístup.

Obsah

Úvod	6
1. Klimatický systém a jeho změny	11
1.1 Klima, klimatický systém	11
1.2 Změny klimatického systému.....	11
1.2.1 Definice.....	11
1.2.2 Skleníkový efekt	12
1.2.3 Právní definice klimatické změny.....	13
1.2.4 Příčiny současné klimatické změny	14
1.2.5 Následky klimatické změny.....	14
2. Mezinárodněprávní úprava ochrany klimatu	16
2.1 Principy.....	16
2.2 První klimatické konference	16
2.3 Rámcová úmluva OSN o změně klimatu	17
2.4 Konference OSN o změnách klimatu do roku 1997.....	19
2.5 Kjótský protokol k Rámcové úmluvě OSN o změně klimatu	20
2.6 Klimatické konference do roku 2015.....	21
2.7 Pařížská dohoda	26
2.7 Následné klimatické konference.....	30
2.8 Zhodnocení mezinárodního práva na ochranu klimatu	30
3. Právní úprava ochrany klimatu v Evropské Unii	32
3.1 Politika EU ochrany klimatu	33
3.2 Principy práva EU na ochranu klimatu	34
3.3 Evropský systém obchodování s emisními povolenkami	36

3.3.1 Účel a význam	37
3.3.2 Systém.....	37
3.3.3 Kritika.....	39
3.4 Nařízení a směrnice EU regulující ochranu klimatu	43
3.4.1 Nařízení.....	43
3.4.2 Směrnice	47
4. Právní úprava ochrany klimatu v ČR	49
4.1 Ústavněprávní zakotvení.....	51
4.2 Zákon o látkách, které poškozují ozonovou vrstvu.....	52
4.3 Zákon o podmínkách obchodování s emisními povolenkami	52
5. Návrhy de lege ferenda	55
5.1. Mezinárodní právo.....	55
5.2 Právo EU.....	56
5.3 Adaptační strategie	58
Závěr.....	59
Seznam zkratk.....	62
Seznam zdrojů	63
Abstrakt.....	77
Law of climate change in the post-kyoto era.....	78
Abstract.....	78
Summary	79
Přílohy	80

Úvod

Od doby, kdy problém globální klimatické změny vyšel najevo, uplynulo již více než 40 let. Trvalo však velmi dlouho, než vědecká a zejména politická veřejnost přijala existenci globální klimatické změny jako fakt¹. Ačkoli dnes klimatologové takřka jednoznačně² hovoří o přímých dopadech lidského jednání³ na změny klimatu a počátku nové geologické éry – takzvaného antropocénu, stále existuje řada názorů, které existenci globální změny klimatu popírají.⁴

Vzhledem k níže vyjmenovaným faktům je nutné činit co možná nejvýznamnější konkrétní kroky na základě příslušných právních nástrojů, které je třeba schvalovat rychleji a účinněji než doposud, a to jak na vnitrostátní, tak především na mezinárodní úrovni za těsné spolupráce nejlépe všech států světa.

Samo počasí a průvodní atmosférické jevy v posledních desetiletích dávají vědeckým teoriím i empirickým výzkumům za pravdu – anomálie v počasí nastávají častěji než dříve a se stále ničivějšími následky.⁵ Změně klimatu jsou připisovány i jedny z největších zaznamenaných hurikánů historie; Harvey, Irma⁶ (2017) či Katrina (2005)⁷, jež napáchaly nesmírné škody především v okolí Mexického zálivu.

---

¹ V roce 1965 poradní sbor prezidenta US varuje před skleníkovým efektem jako "skutečnou hrozbou". <http://www.bbc.com/news/science-environment-15874560> [citováno 10.7.2016]

² Dostupné online na: <http://blogs.scientificamerican.com/the-curious-wavefunction/about-that-consensus-on-global-warming-9136-agree-one-disagrees/> [citováno 14.9.2015]

³ V průběhu let se uvažovalo ještě o několika dalších hlavních teoriích, proč se globální teplota zvyšuje – především o změnách sluneční aktivity a zemského orbitu. Přestože mají oba fenomény na zemské klima vliv, je již nepopíratelně prokázáno, že rozhodně není tak značný, jako vliv člověka. Více viz např. Milankovitchova teorie, Dostupné na: <http://www.ncdc.noaa.gov/paleo/milankovitch.html> [citováno 15.11.2015]

⁴ Donald Trump a jeho popření klimatických změn: <http://edition.cnn.com/2017/08/08/politics/trump-global-warming/index.html> [citováno 23.8.2017]

⁵ RELMAN, A. David a kol., Global Climate Change and extreme Weather Events: Understanding the Contributions to infectious disease emergence, INSTITUTE MEDICINE, The National Academie Press 2008, s. 6. Dostupné online na: <https://goo.gl/nsPZca> [citováno 2.9.2016]

⁶ Dostupné online na: <https://zpravy.aktualne.cz/zahranici/hurikam-irma-doprovazi-vitr-orychlosti-295-kilometru-v-hodi/r~0e34777a92be11e782f9002590604f2e/?redirected=1504815112>

Potíže činí i změny ve struktuře a četnosti srážek v závislosti na jejich geografické poloze, jelikož v severnějších šířkách planety se (srážky) začínají vyskytovat mnohem častěji než v minulosti, a naopak v oblastech tropických, subtropických a středomořských dochází k jejich celkovému úbytku⁸. Dlouhotrvající sucha nejen v Austrálii, Indii, subsaharské Africe a Středomoří, ale i u nás v ČR⁹, se mnohdy až dramaticky rychle střídají s rozsáhlými povodněmi. Se suchem souvisí extrémní nárůst četnosti požárů, s povodněmi naopak škody na majetku a životním prostředí následované sesuvy půdy, nedostatkem pitné vody či snadnějším šířením nemocí.

Je nutno zmínit i zvýšení četnosti extrémních případů, kdy je celoroční srážkový úhrn sice podobný, ovšem časové rozložení srážek je jiné a ty mají tendenci spadnout za mnohem kratší či delší dobu, než obvykle – následkem čehož se rovněž objevují období záplav či sucha. Tyto změny a nepředvídatelnost počasí v průběhu roku velice ovlivňují zemědělství a mnohde dochází k úbytku úrody. To se v budoucnu projeví především v Indii, Pákistánu a ve většině afrických zemí, kde by při současné rychlosti změn klimatu mohly klesnout výnosy z úrody do roku 2020 až o 50 procent.¹⁰

Výše pojmenované problémy samozřejmě zdaleka nejsou ty jediné, které s sebou globální změna klimatu přináší – vedle rapidního tání horských i pevninských¹¹ ledovců následovaného zvyšováním hladiny moří jsou tu i

---

⁷ Impact of CO₂-Induced Warming on Simulated Hurricane Intensity and Precipitation: Sensitivity to the Choice of Climate Model and Convective Parameterization, Thomas R. Knutson NOAA and Robert E. Tuleya, Journal of climate 2004

https://www.gfdl.noaa.gov/bibliography/related_files/tk0401.pdf [citováno 4.9.2017]

⁸ Dostupné online na: <http://www3.epa.gov/climatechange/kids/impacts/signs/precip-patterns.html> [citováno 15.11.2015]

⁹ Sucho roku 2015 bylo rekordní a srovnatelné víceméně jen s roky 1904, 1947, 1983, 1994 a 2003. Více dostupné online na: https://www.mzp.cz/cz/news_161129_Zprava_o_ZP [citováno 3.12.2016] nebo na MŽP – Den boje proti suchu:

https://www.mzp.cz/cz/news_170616_den_boje_proti_suchu [citováno 10.6.2017]

¹⁰ Dostupné online na:

https://unfccc.int/essential_background/the_science/climate_change_impacts_map/items/6224tx_t.php [citováno 13. 12. 2015]

¹¹ Co do objemu jsou relevantní hlavně ledovec Grónský a Antarktický, ovšem co do plochy hraje velkou roli (především ve zvýšení absorpce slunečního záření mořskou vodou) i stále se zmenšující ledovec arktický, největší plovoucí ledovec světa, jehož plocha se v posledních letech bohužel rapidně zmenšuje a hrozí, že v brzké době bude v letních měsících minimální či dokonce vymizí docela.

skutečnosti méně očividné. Jedná se např. o šíření nemocí¹², acidifikaci světového oceánu¹³, zvyšování jeho teploty a následné vymírání jednoho z nejdůležitějších stavebních kamenů rozmanitosti moří – korálů¹⁴. S tím dále souvisí snižování celkové biodiverzity¹⁵ a vymírání a migrace rostlinných i živočišných druhů. Migrace druhů se bez výjimky týká i člověka, respektive části jeho populace. Současná migrační vlna je již nyní mnohými nazývána jednou z prvních vln klimatických migrantů¹⁶, které při současném tempu změny klimatu v budoucnosti s největší pravděpodobností nastanou znovu, a to v mnohem větší míře¹⁷.

Klimatická změna s sebou tedy téměř jistě přinese proměny jak ve složení atmosféry a světového oceánu, tak v mnoha dalších sférách přírody, které je člověk nedílnou součástí. Tyto změny pak budou zvyšovat tlak na společnost a lokální neúroda způsobená velkými suchy či povodněmi může krom výše zmíněné migrace vyvolat i řadu ozbrojených konfliktů.¹⁸

---

¹² Článek o výzkumu vědců ze Stanfordské univerzity dostupný online na <http://news.stanford.edu/press-releases/2017/05/02/warming-planet-mo-borne-diseases/> [citováno 25. 4. 2017]

¹³ Ta probíhá v důsledku absorpce zvýšeného množství oxidu uhličitého z atmosféry a následné chemické reakce, během které se vytváří slabá kyselina; ta sice zatím mění pH oceánu jen o několik setin stupně, ale i tak malá změna má neblahý účinek zejména na korály a další živočichy s vápenatými schránkami. Do roku 2100 je přitom při současném tempu změn predikováno snížení pH až o několik desetín stupně, více dostupné online na:

https://www.ipcc.ch/publications_and_data/ar4/wg1/en/ch10s10-4-2.html [citováno 3.10.2015]

¹⁴ Korálové útesy, největší shluky podmořských mikroorganismů, které tvoří vápencové útesy, jsou přitom oázami podmořského života, ve kterých nachází útočiště celých 21% všech mořských živočichů. Podobné procento se nám jich ovšem za několik posledních desetiletí podařilo zcela zničit a další desítky procent různou měrou poškodit.

¹⁵ Více online na: <http://ekolist.cz/cz/zpravodajstvi/zpravy/snahy-o-zachovani-svetove-biologicke-rozmanitosti-zatim-zcela-selhavaji> [citováno 15.3.2017]

¹⁶ Migration, Environment and Climate Change: ASSESSING THE EVIDENCE, Frank Laczko and Christine Aghazarm, International Organization for Migration 2009, s.6

http://publications.iom.int/system/files/pdf/migration_and_environment.pdf [citováno 16.7.2017]

¹⁷ Prognóza UNHCR dostupná online na: <http://www.unhcr.org/climate-change-and-disasters.html> [citováno 23.3.2017]

¹⁸ Poslední (pátý) report IPCC (dostupný online zde: <http://www.sciencedirect.com/science/article/pii/S0962629814000791?via%3Dihub>) nenachází přímou souvislost mezi klimatickými změnami počtem ozbrojených konfliktů jako jiné dokumenty z minulosti a výstupy diskuzí i závěry odborníků jsou poměrně nejednoznačné. Přesto se podle všeho zejména v subsaharské Africe pravděpodobnost ozbrojených konfliktů výrazně zvyšuje. [citováno 23.3.2017]

Vlády jednotlivých států k problému klimatické změny přistupují s proměnlivou odpovědností.¹⁹ Přestože začaly postupně přijímat opatření, která mají vést ke zmírnění a ideálně odvrácení klimatické změny, jejich kroky stále plně nedostačují²⁰. Jednotlivé vlády sice přijímají zákony a snaží se problematiku ošetřit jak na poli nadnárodním (EU), tak mezinárodním, ale především mezinárodní právo má ještě stále ve své efektivitě stále pokulhává. Dle názoru autora této práce je to dáno zejména tím, že proti zájmu na ochraně klimatu stojí zájmy ekonomické, a to jak jednotlivých zemí, tak mj. nadnárodních korporací. To nevyhnutelně vede k méně efektivní spolupráci států a časté obtížnosti dosáhnout nějaké celosvětově významnější dohody.

Výsledku snah o právní boj se změnami klimatu se věnuje tato diplomová práce. Jejím cílem je provést podrobnou analýzu relevantní právní úpravy v České republice i na evropské a mezinárodní úrovni.

Úvodní kapitola práce vymezuje základní pojmy, mezi které patří zejména termíny „klima“, „klimatický systém“, a dále pak jeho změny.

Jádrem práce je popis, analýza a zhodnocení zkoumaných právních předpisů a normativních smluv v řazení od nejsilnějších normativních právních aktů k nejslabším. Druhá kapitola tak popisuje mezinárodněprávní úpravu ochrany klimatu, třetí kapitola přistoupí ke zkoumání právní úpravy Evropské Unie a konečně čtvrtá kapitola se zabývá právní úpravou ochrany klimatu v ČR.

Práce se snaží reflektovat aktuální vývoj předmětné právní úpravy, který se stále poměrně dynamicky vyvíjí, a dále pak provést její přehled. Zakončena je pak úvahami de lege ferenda týkající se zejména mezinárodněprávní úrovně a úrovně EU.

---

¹⁹ To se samozřejmě nedá tvrdit o všech – především Evropská Unie jako vůdčí autorita v problematice globální klimatické změny činí opravdu mnohé. Na druhou stranu zejména největší světoví znečišťovatelé – Spojené státy, Čína, Indie a Brazílie – nepřistoupili ke Kjótskému protokolu, respektive v něm nebyli zařazeni do skupiny států se závazky snižovat své emise oxidu uhličitého a do podepsání Pařížské dohody tedy neměli (krom přistoupení Číny k neúčinnému dodatku z Dauhá) žádné mezinárodněprávní klimatické závazky. Nedostatečná povaha kroků byla a je dána nejen co do celku, ale také v případech jednotlivých států.

²⁰ The Emission Gap Report 2015, United Nations Environment Programme 2015, s.18, http://uneplive.unep.org/media/docs/theme/13/EGR_2015_Technical_Report_final_version.pdf [citováno 23.8.2017]

Ke zpracování této práce sloužila zejména vědecká metoda analytická.
Na několika vhodných místech jsem pak použil metodu srovnávací.

Práce vychází z právního stavu ke dni 5. září 2017

1. Klimatický systém a jeho změny

1.1 Klima, klimatický systém

Klima (podnebí) je dlouhodobý charakteristický režim počasí podmíněný energetickou bilancí Země, cirkulací atmosféry, charakterem zemského povrchu a lidskou činností.²¹ Lze ho charakterizovat pomocí průměrných hodnot meteorologických prvků doplněných o extrémy a četnosti jejich výskytu, popřípadě o další statistické charakteristiky. Důležitým aspektem klimatu daného místa je také průměrný roční chod meteorologických prvků a jejich průměrná meziroční variabilita. Integrovaný popis pomocí více proměnných (zejména teploty vzduchu a srážek) vede k tzv. klasifikacím klimatu. Klimatické typy lze definovat jak např. s ohledem na rozložení vegetačních oblastí (arktické, subarktické, mírné, subtropické a tropické), tak i specifitěji, například dle jednotlivých kontinentů. Pro utváření klimatu je důležité nejen chování atmosféry, ale zásadní význam má i oceán a vzájemné interakce obou těchto systémů.²² Velkou roli hrají i kryosféra a biosféra; všechny tyto složky jsou součástí **klimatického systému**. Ten tedy kromě samotné atmosféry zahrnuje i vodstvo a hydrologii (řeky, jezera, moře, oceány), mořský led, pevniny a jejich charakteristiky (např. ekosystémy a vegetaci), sněhovou pokrývku a pevninský led.

1.2 Změny klimatického systému

1.2.1 Definice

Klimatické změny jsou do jisté míry přirozeným jevem, a to hlavně v souvislosti s postupným vývojem zemského klimatického systému. V jeho historii jich můžeme vysledovat velké množství – již proběhlo nejméně pět

---

²¹ Atmosféra a klima, aktuální otázky ochrany ovzduší, Martin Braniš, Iva Hůnová, Karolinum 2009, s.326, Dostupné rovněž online na: <https://goo.gl/iQzdjW> [citováno 4.9.2015]

²² *Oxford references*, dostupné online na: <http://www.oxfordreference.com/view/10.1093/acref/9780199765324.001.0001/acref-9780199765324-e-0337> [citováno 1.6.2017] *Ocean – Atmosphere Interaction and Climate Modelling*, Boris A.Kagan, Cambridge University press 1995, s.19 <https://goo.gl/HG5yZT> [citováno 2.3.2017]

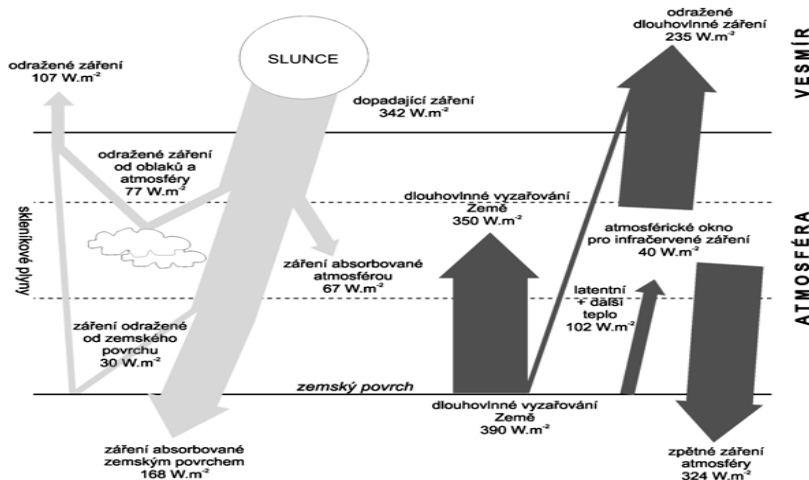
hlavních dob ledových a rovněž i mnoho období dokonce i o 6-8° C teplejších, než které (zatím) zažíváme v současnosti.²³

Klima posledních 10 000 let, které byly pro vývoj současné civilizace, a především její kultury i poznatků nejpodstatnější, je ovšem nebývale stabilní a rozdíly v průměrné globální teplotě jsou minimální (v rozmezí 1° C).²⁴ Právě to přivedlo vědce ke zkoumání, proč se začala průměrná teplota na většině měřicích stanic světa zejména v posledních desetiletích zvyšovat. Zprvu byly ve hře například i teorie o změnách v oběžné dráze kolem Slunce či v intenzitě sluneční aktivity, ty se ovšem ukázaly jako liché. Jak posléze vyšlo najevo, za zvyšování globální průměrné teploty může zvýšená intenzita skleníkového efektu, s **limitní pravděpodobností způsobená lidskou činností**.

1.2.2 Skleníkový efekt

Zemské klima, jak ho nyní známe, by bylo mnohem chladnější bez důležitého jevu – skleníkového efektu. Ten umožňuje udržovat stálou teplotu atmosféry na průměrných 15° C (bez něj by bylo na Zemi mrazivých -18°C)²⁵, a jeho důsledkem je především tekoucí voda a tudíž i existence života na Zemi.

Jednoduché schéma skleníkového efektu:

²³ ICE AGES AND INTERGLACIALS, Measurements, interpretation and models, Donald Rapp, Springer-Praxis 2012, str. ix, s. 8 <https://goo.gl/2iFvhz> [citováno 25.8.2017]

²⁴ Proxy-based reconstructions of hemispheric and global surface temperature variations over the past two millennia, Department of Meteorology and Earth and Environmental Systems Institute, Pennsylvania State University 2008, s. 1. Dostupné online na: <http://www.pnas.org/content/105/36/13252.full> [citováno 4.9.2016]

²⁵ Greenhouse effect, sea level and drought, Roland Paepe, Rhodes W. Fairbridge, Saskia Jelgersma, Kluwer Academic Publishers 1989, s. 4 [citováno 21.2.2017]

Skleníkový efekt vzniká tak, že část neodraženého krátkovlnného slunečního záření pronikne atmosférou a různou měrou zahřeje povrch, na který dopadá. Ten poté akumulovanou energii vyzařuje zpět, ovšem již v podobě záření infračerveného, dlouhovlnného. Tomu ale v atmosféře prakticky rovnoměrně rozptýlené **skleníkové plyny**²⁶ znemožní uniknout do kosmu, takže se odráží zpět k Zemi a tím ji ohřívá, respektive ohřívá celý její klimatický systém (viz obrázek výše).

1.2.3 Právní definice klimatické změny

Jak již bylo zmíněno výše, skleníkový efekt je pro život na Zemi v principu pozitivní jev. To ovšem za předpokladu, že se až přespříliš nemění jeho intenzita, a tím i nevyhnutelně teplota klimatického systému.

Změnou klimatického systému je třeba pro účely této práce rozumět v souladu s definicí Americké meteorologické společnosti *„jakoukoli klimatickou změnu, která z hlediska dlouhodobých statistických měření klimatických elementů (zejména pak teplot, tlaku a větru) vykazuje výkyvy v rozmezí řádově několika desetiletí anebo delší doby.“*²⁷

Výše uvedená definice zjevně čerpá z vymezení přijatého roku 1979 na Světové klimatické konferenci v Ženevě, podle něž *„změny klimatického systému definují rozdíly mezi dlouhodobými změnami v hodnotách klimatických parametrů či statistik, které byly zaznamenány ve vymezených časových intervalech, obvykle pak nejméně v rozsahu několika desetiletí.“*²⁸

V Rámcové úmluvě OSN o změně klimatu (UNFCCC) je ovšem jako změna klimatu označena: *„taková změna klimatu, která je vázána přímo nebo nepřímo na lidskou činnost měnící složení globální atmosféry a která je vedle*

---

²⁶ Radíme mezi ně: vodní páru, oxid uhličitý, metan, ozon, oxid dusný, částečně a zcela fluorované uhlovodíky (HFC a PFC), fluorid sírový, tvrdé (CFC) a měkké freony (HCFC), halony, a řadu dalších plynů (např. SF₃CF₃, NF₃, CF₃I). Vzájemně se od sebe liší v jejich (průměrné) době setrvání v atmosféře i v potenciálu globálního oteplení – za příklad mohou sloužit 3 běžné skleníkové plyny: Oxid uhličitý (doba setrvání v atmosféře

²⁷ DESSLER, Andrew. *Introduction to Modern Climate Change*, 1. vyd., New York: Cambridge Univeristy Press, 2012, s. 4

²⁸ MAUDNER, W., John. *Dicitionary of Global Climate Change*, 2. vyd., Londýn: UCL Press Limited, 1994, s. 39

*přirozené variability klimatu pozorována za srovnatelný časový úsek.*²⁹ Výzkumný program globálních změn Spojených států amerických pak přijal stanovisko, že „*takovými změnami jsou změny v globálním životním prostředí, které mohou pozměnit schopnost Země podporovat život.*“³⁰

1.2.4 Příčiny současné klimatické změny

Odborná veřejnost se v průběhu času postupně shodla, že za klimatickou změnu je odpovědný člověk, přestože pro některé stále ještě není jednoznačná míra tohoto vlivu.³¹ Všechny indicie ukazují na to, že naprosto počátkem současné klimatické změny je období Průmyslové revoluce, kdy došlo k obrovské akceleraci spalování fosilních paliv – především uhlí. Jeho těžba vzrostla mezi roky 1860 a 1960 ze 132 na 1809 milionů tun³². Od 60. let 20. století jej poté jako primární energetickou surovinu nahradila ropa ve spojení se zemním plynem. Celková světová spotřeba energie vzrostla mezi roky 1860 a 1985 šestinásobně, zdaleka nejvíc ale až ve 2. pol. 20. století.

Původci antropogenní změny klimatu jsou odvětví lidské činnosti produkující skleníkové plyny: především průmyslová výroba, energetika, dále doprava (hlavně automobilová a letecká), a historicky sice déle, ale v celkovém součtu o něco méně zemědělství (především odlesnění společně s dalšími globálními změnami krajiny a masový chov dobytka).³³

1.2.5 Následky klimatické změny

Můžeme rozlišovat již probíhající (či proběhlé) a předpokládané následky změny klimatu. Za posledních 50 let byly prokazatelně zjištěny následující údaje: globální povrchová teplota vzrostla o 0,74° C, oteplování Arktidy se dvojnásobně zrychlilo, teploty v uvedeném období byly zřejmě vyšší

---

²⁹čl. 1 odst. 2 Rámcové úmluvy OSN o změně klimatu, publikována jako sdělení Ministerstva zahraničních věcí č. 80/2005 Sb. m. s.

³⁰*The U.S. Global Change Research Program: Global Change Research Act.*

³¹HARDY, T. John. *Climate Change: Causes, Effects, and Solutions*, 1. vyd., Chichester: Wiley, 2003, s. 3-5,

³²Höök, Mikael a kol.: „*A supply-driven forecast for the future global coal production*“, Uppsala University, Uppsala Hydrocarbon Depletion Study Group, Department of physics and astronomy, 2008, s. 14.

³³Nárůst skleníkových plynů v atmosféře v číslech online: <https://www.epa.gov/ghgemissions/global-greenhouse-gas-emissions-data> [citováno 8.9.2015]

než v předchozích 1300 letech, zmenšují se ledovce – různou měrou se ztenčila ledová pokrývka především Arktidy a Grónska, ale i Antarktidy. Vzrostla četnost silných srážek stejně jako četnost a intenzita suchých období, rovněž silně vzrostla četnost hurikánů, cyklónů a tropických bouří (viz výše o hurikánu Katrina).

Klimatický systém Země jako důsledek člověkem zvýšené koncentrace skleníkových plynů v atmosféře prodělává díky zvyšování teploty (a tím i energie v něm obsažené) do jisté míry nepředvídatelné globálně – klimatické změny, které spočívají zejména v tání ledovců, extrémních či dlouhotrvajících neobvyklých teplotách, cyklónech, záplavách, rozsáhlých požárech i mnohých dalších nepříznivých jevech.

Předpokládané následky klimatických změn se velmi liší vzhledem k mnoha proměnným, které klimatický systém obsahuje, a především míře oteplení, jež se dle různých scénářů liší i o několik stupňů Celsia.

2. Mezinárodněprávní úprava ochrany klimatu

2.1 Principy

Mezinárodněprávní zakotvení ochrany klimatu je v nejširším smyslu vedeno zásadami přítomnými především v Rámcové úmluvě o změně klimatu a navazující Pařížské dohodě, jež lze vymezit následovně³⁴:

Princip mezigenerační spravedlnosti spočívající v ochraně klimatického systému ve prospěch nejen současné, ale rovněž příštích generací.

Princip společné, ale rozdílné odpovědnosti, který říká, že ekonomicky vyspělé země nesou hlavní odpovědnost za rostoucí koncentrace skleníkových plynů v atmosféře, přičemž jejich povinností je i poskytování pomoci rozvojovým zemím. K tomuto principu je nutné dodat, že Pařížská dohoda ho sice obsahuje (Čl. 2 bod 2.), ovšem jistou jeho modifikací oproti Rámcové úmluvě o změně klimatu je stanovení emisních závazků i rozvojovým státům.

Princip předběžné opatrnosti, tj. nutnosti neodkládat řešení problému, a to ani v případě, že doposud nelze některé důsledky změny klimatu přesně kvantifikovat. Tento princip přináší odpovědi na některé citlivé otázky; je například známo, že skleníkové plyny mohou způsobit dvě extrémní změny klimatu: dobu ledovou a globální oteplování, a právě se správným použitím principu předběžné opatrnosti se lze těmto extrémům vyhnout.

2.2 První klimatické konference

Jedna z prvních klimatických konferencí vůbec se konala v únoru roku 1979 v Ženevě. Konference seznala problém klimatické změny velmi závažným a mimo jiné vedla k založení Mezivládního panelu pro změny klimatu (IPCC) roku 1988.

Stejně město přivítalo i její druhé pokračování, které bylo důležitější a političtější než předchozí konference. Přestože zde vydaná ministerská deklarace rozladila mnohé vědce i pozorovatele svými nízkými cíli, pomohla

---

³⁴ Srovnej čl. 3 Rámcové úmluvy OSN o změně klimatu.

konference nasměřovat úsilí ke schválení první mezinárodní klimatické smlouvy, Rámcové úmluvy o změně klimatu.

2.3 Rámcová úmluva OSN o změně klimatu

Konference OSN o životním prostředí a rozvoji v Riu de Janeiru (známá též pod názvem summit Země) v roce 1992 rozpracovala myšlenku udržitelného rozvoje a v obsáhlém dokumentu *Agenda 21*³⁵ vysvětlila, jakým způsobem dosáhnout udržitelnosti i vyváženosti ekonomického rozvoje. Závěry klimatologů o oteplování planety a podílu lidské činnosti na tomto jevu vedly k přijetí Rámcové úmluvy OSN o změně klimatu³⁶ ještě v roce 1992 v Rio de Janeiru. Jedná se o mnohostrannou mezinárodní smlouvu o ochraně klimatického systému Země.

Úmluva poskytla právní rámec mezinárodním vyjednáváním o řešení problémů spojených s probíhající změnou klimatu a odstranění jejich příčin. Tato vyjednávání zahrnují problematiku snižování emisí skleníkových plynů, vyrovnávání se s negativními dopady změny klimatu (tedy opatření mitigační i adaptační³⁷) a finanční a technologickou podporu rozvojem zemím. Úmluva je právním podkladem pro snížení emisí skleníkových plynů na úroveň, která by nebyla z hlediska vzájemné interakce s klimatickým systémem Země pro další vývoj planety nebezpečná.

„Konečným cílem Úmluvy i jakýchkoli souvisejících právních dokumentů, které konference smluvních stran případně přijme, v souladu s odpovídajícími opatřeními úmluvy, je dosáhnout stabilizace koncentrací skleníkových plynů v atmosféře na úrovni, která by umožnila předejít

---

³⁵ Vycházela z toho, že růst populace, spotřeba a technologie jsou podmiňujícími faktory změn v životním prostředí, a tudíž i navrhuje opatření a programy k dosažení udržitelné rovnováhy mezi populací, spotřebou a životadárnou kapacitou Země. Nabízí řešení, jak zabránit degeneraci půd, ovzduší a vody, a zároveň zdůrazňuje principy, podle kterých znečišťovatel musí nést náklady se znečištěním spojené.

³⁶ CIHELKOVÁ, Eva a kol. *Regionalismus a multikulturalismus. Základy nového světového obchodního řádu?*, 1. vyd., Praha: C. H. Beck, 2010, s. 30

³⁷ **Mitigační** strategie představují lidský zásah ve smyslu redukce příčin a samotného omezení produkce emisí. **Adaptačními** opatřeními je oproti tomu míněno přizpůsobení přírodních společenství i lidské společnosti aktuálním nebo očekávaným změnám a jejich důsledkům, které mírní škody.

nebezpečným důsledkům vzájemného působení lidstva a klimatického systému. Této úrovni by mělo být dosaženo v takovém časovém období, které umožní ekosystémům, aby se přirozenou cestou přizpůsobily změně klimatu bez ohrožení produkce potravin, a hospodářskému rozvoji, aby mohl pokračovat udržitelným způsobem.“ (Čl. 2)

Na základě Úmluvy byla zřízena tzv. **Konference smluvních stran** jako její nejvyšší orgán³⁸, která pravidelně přezkoumává provádění Úmluvy a dalších (právních) dokumentů, které konference přijme. V rámci svého mandátu také činí rozhodnutí, která jsou nezbytná pro účinné provádění Úmluvy.

Úmluva obsahuje řadu **obecných závazků** a pravidel, které musí smluvní strany dodržovat, ty ovšem nejsou jakkoli právně vymahatelné. Patří mezi ně zejména: tvorba národních programů na zmírňování negativních dopadů klimatu a jejich pravidelná aktualizace; zpracování adaptačních strategií; podpora trvale udržitelných systémů řízení hospodářství a systémů ochrany přírody; pravidelné monitorování národních objemů emitovaných skleníkových plynů do atmosféry a sledování výše jejich propadů; povinnost brát ohled na rizika dopadů změny klimatu při přijímání sociálních a ekonomických opatření a opatření v oblasti mezinárodní vědecké a technické spolupráce; podpora výchovných programů a programů na výměnu informací.

Kromě obecných závazků však úmluva obsahuje i **závazky konkrétní**, podle kterých se členské země zavazují přijmout národní přístupy a odpovídající opatření ke zmírnění změny klimatu s tím, že omezí své antropogenní emise skleníkových plynů a že budou chránit a rozšiřovat své propady i rezervoáry skleníkových plynů; každá z těchto smluvních stran má povinnost sdělit konferenci smluvních stran informace o svých přístupech a opatřeních, i o předpokládaných antropogenních emisích podle zdrojů a sníženích v důsledku propadů skleníkových plynů.

Úmluva má dvě přílohy. Příloha I obsahuje seznam hospodářsky vyspělých zemí a zemí, jejichž ekonomiky se v době podpisu nacházely

---

³⁸ Úmluva zřídila k pomoci ještě další orgány (Pomocný orgán pro provádění úmluvy a Pomocný orgán pro vědecké a technologické poradenství) a sekretariát, a je stanoven finanční mechanismus pro poskytování finančních zdrojů v podobě grantů či úlev.

v přechodu k tržnímu hospodářství³⁹. Příloha II představuje zvláštní skupinu států, resp. podmnožinu států přílohy I Úmluva ukládá přijmout výrazně silnější opatření vůči státům z těchto seznamů.⁴⁰

2.4 Konference OSN o změnách klimatu do roku 1997

Pro další vývoj Rámcové úmluvy OSN o změně klimatu byl podstatný její čl. 17, podle nějž „*na kterémkoli řádném zasedání může konference smluvních stran přijímat protokoly k úmluvě*“. Smluvní strany Úmluvy se začaly za tímto účelem scházet na každoročních formálních konferencích smluvních stran OSN o změnách klimatu.

Pro tyto konference se ustálilo všeobecně přijímané označení „COP“. Zdaleka ne každá vyústila v přijetí protokolu k Rámcové úmluvě.

První konference smluvních stran (**COP-1**) se konala roku 1995 v Berlíně a vyústila v přijetí tzv. Berlínského mandátu. Ten volal po posílení závazků stanovených roku 1992 v Rámcové úmluvě a předkládal návrhy nových limitů, jež našly závazného zakotvení až v Kjótském protokolu. Berlínský mandát také stanovil seznam časových horizontů, ve kterých mělo být vytyčených cílů snižování emisí skleníkových plynů dosaženo (roky 2005, 2010 a 2015).⁴¹

V roce 1996 se konala Druhá konference smluvních stran (**COP-2**) ve švýcarské Ženevě; její význam spočíval především v tom, že byl vůbec poprvé oznámen významný vliv činnosti člověka na změny klimatu. Až do jejího konání přitom o této skutečnosti panovaly mnohem větší spory. Spojené státy se pak na konferenci navíc zavázaly k dalšímu snižování emisí skleníkových plynů do té doby, dokud nebude Rámcová dohoda obsahovat garance obchodu

---

³⁹ Je mezi nimi uvedeno i Československo, potažmo tedy Česká republika.

⁴⁰ BĚLOHLÁVEK, J. Alexander. *Ochrana přímých zahraničních investic v energetice*, 1. vyd., Praha: C. H. Beck, 2011, s. 18.

⁴¹ STRONG, W. Alan, HEMPHILL, Lesley. *Sustainable Development Policy. Directory*, 1. vyd., Oxford: Blackwell Publishing, 2006, s. 125

s emisními povolenkami (o obchodování s emisními povolenkami pojednává podrobně příslušná kapitola níže v textu).⁴²

2.5 Kjótský protokol k Rámcové úmluvě OSN o změně klimatu

Kjótský protokol⁴³ k Rámcové úmluvě OSN o změně klimatu byl přijat v prosinci roku 1997 na Třetí konferenci smluvních stran (**COP-3**) v Kjótu a představuje nejvýznamnější z dokumentů, které byly k realizaci Úmluvy přijaty, jelikož již od počátku obsahoval jasná čísla, limity a časová určení pro boj se skleníkovými plyny navzdory počátečním neshodám stran o tom, zda a jak je vůbec do protokolu uvádět.

Bylo sjednáno, že „smluvní strany uvedené v příloze I protokolu zajistí, jednotlivě nebo společně, aby jejich úhrnné antropogenní emise skleníkových plynů uvedených v příloze A, vyjádřené v ekvivalentu oxidu uhličitého, nepřekročily přidělená množství, vypočtená podle jejich kvantifikovaných závazků na omezení a snížení emisí uvedených v příloze B a v souladu s ustanoveními tohoto článku, s cílem snížit v kontrolním období let 2008 - 2012 své celkové emise těchto plynů nejméně o 5 procent vzhledem k úrovni z roku 1990.“⁴⁴

Cesta k realizaci závazků z Kjótského protokolu však byla poněkud zdoluhavá; snaha o zpřísnění vynutitelných závazků zaznamenala obtíže, a to jak při vyjednávání jejich konkrétní podoby a výše, tak i při následném přijímání a ratifikaci Protokolu jednotlivými státy. Protokol totiž mohl vstoupit v platnost až poté, co jej ratifikovalo nejméně 55 smluvních stran reprezentujících nejméně 55 % emisí oxidu uhličitého. Po dlouhém období nejistoty, ve kterém se jeden z největších globálních emitentů skleníkových

---

⁴² LEAL-ARCAS, Rafael. *Climate Change and International Trade*, 1. vyd., Cheltenham: Edward Elgar Publishing, 2013, s. 187.

⁴³ V českém právním řádu publikován jako sdělení Ministerstva zahraničních věcí č. 81/2005 Sb. m. s.

⁴⁴ Čl. 3 odst. 1 Kjótského protokolu.

plynů, Spojené státy, rozhodly protokol neratifikovat, tedy nakonec vstoupil v platnost až v roce 2005 po jeho ratifikaci Ruskou federací.⁴⁵

Kjótský protokol obsahuje preambuli, 28 článků a přílohy A a B. Mezi nejpodstatnější části patří článek 3, který ve spojení s přílohou B stanovuje redukční závazky smluvních států uvedených v příloze I Úmluvy a časový harmonogram pro jejich plnění. Články 2, 5, 7, 10 a 11 pak dále stanovují, doplňují či upřesňují další otázky související se závazky smluvních stran.

Kjótský protokol v čl. 12 ustanovuje tzv. mechanismus čistého rozvoje. V jeho rámci smluvní strany neuvedené v příloze I protokolu získávají výhody z projektových činností, které vedou k ověřeným snížením emisí (CER) a smějí použít ověřená snížení emisí získaná díky takovým projektovým činnostem (respektive CER body) na splnění části svých kvantifikovaných závazků na omezení a snížení emisí.

Protokol v čl. 17 rovněž nepřímou zavedl poněkud kontroverzní institut tzv. emisních povolenek, a to tak, že *„konference smluvních stran stanoví příslušné zásady, podmínky, pravidla a pokyny, zejména pro ověřování, podávání zpráv a skládání účtů v souvislosti s obchodováním s emisemi. Smluvní strany uvedené v příloze B se mohou účastnit obchodování s emisemi za účelem plnění stanovených závazků.“* Je tedy zjevné, že Kjótský protokol, navržený proto, aby reguloval emise skleníkových plynů, obsahuje i základní pravidla tržního mechanismu, který by měl redukovat náklady na snižování emisí.⁴⁶

2.6 Klimatické konference do roku 2015

Čtvrtá konference smluvních stran (**COP-4**) se konala v argentinském Buenos Aires v roce 1998 a řešily se na ní dosud otevřené otázky z Kjóta. Nicméně složitost těchto otázek se ukázala být nepřekonatelná a strany nakonec

---

⁴⁵ CLÓ, Stephano. *European Emissions Trading in Practice, An Economic Analysis*, 1. vyd., Cheltenham: Edward Elgar Publishing, 2011, s. 28

⁴⁶ THALER, H. Richard, SUNSTEIN, R. Cass. *Nudge. Improving Decisions About Health, Wealth, and Happiness*, 1. vyd., Londýn: Penguin Books Ltd., 2009, s. 189

přijaly alespoň dvouletý akční plán ke zvýšení dalšího postupného úsilí a vytvoření mechanismů pro provádění Kjótského protokolu.

Roku 1999 se konala Pátá konference smluvních stran (**COP-5**) v německém Bonnu. Jednalo se však pouze o technické setkání, které nepřineslo významnější výsledky.

Šestá konference smluvních stran (**COP-6**) byla pořádána v roce 2000 v holandském Haagu. Diskuze na ní se týkaly hlavně politických otázek souvisejících jednak co do návrhu emisních výjimek ze strany USA, jednak ve financování boje se změnami klimatu v rozvojových zemích, které by jinak nemohly dostát svých závazků z Rámcové úmluvy.

Sedmá konference smluvních stran (**COP-7**), která proběhla roku 2001 v Marrakéši, vyústila v prohlášení o naplnění akčního plánu z Buenos Aires. Dosažené výsledky vešly ve známost jako Marrakéšské dohody (*Marrakesh accords*). Na konferenci byl nakonec přijat ještě systém stížností pro případ neplnění Protokolu a operativní pravidla pro mezinárodní obchod s emisními povolenkami mezi smluvními stranami.⁴⁷

V roce 2002 se konala v indickém Novém Dillí Osmá konference smluvních stran (**COP-8**), která přinesla tzv. Dillískou ministerskou deklaraci, mimo jiné volající po tom, aby vyspělé státy podporovaly takový vývoj technologií, které by minimalizovaly dopady na klimatický systém Země.

Devátá konference smluvních stran (**COP-9**) se udála roku 2003 v Miláně. Účastníci se v jejím rámci domluvili na používání adaptačního fondu určeného k podpoře rozvojových zemí, aby se mohly lépe věnovat účinné ochraně klimatu.⁴⁸

Desátá konference smluvních stran (**COP-10**) proběhla roku 2004 v Buenos-Aires. Byla zejména rekapitulací dosavadního konferenčního úsilí. Jako vize do budoucna byl přijat akční plán z Buenos Aires, který se zaměřil na další snižování emisí po roce 2012.

---

⁴⁷ STRONG, W. Alan, HEMPHILL, Lesley. *Sustainable Development Policy. Directory*, 1. vyd., Oxford: Blackwell Publishing, 2006, s. 127.

⁴⁸ O'BRIEN, Geoff, O'KEEFE, Phil. *Managing Adaptation to Climate Risk: Beyond Fragmented Responses*, 1. vyd., New York: Routledge, 2014, s. 35.

V roce 2005 se konala jedenáctá konference smluvních stran (**COP-11**) v kanadském Montrealu, která vyústila v historicky první tzv. Setkání smluvních stran (CMP 1) k projednání Kjótského protokolu, na kterém se delegáti domluvili, že prodlouží životnost Protokolu i na období po roce 2012, a to s prohloubenými nároky na emisní limity.

Na Dvanácté konferenci (**COP-12**), která proběhla roku 2006 v Nairobi, přijaly smluvní strany pětiletý plán práce na podporu rozvojových zemí v boji se změnami klimatu a domluvily se na dalších způsobech využití tzv. adaptačního fondu.⁴⁹

Třináctá konference smluvních stran (**COP-13**) se udála na indonéském ostrově Bali v roce 2007 a pokračovala v závěrech konference předchozí s důrazem na pokračování a prohlubování cílů Kjótského protokolu. Nejhmotatelnějším výstupem konference se stal takzvaný *Bali action plan*,

Čtrnáctá konference (**COP-14**) proběhla roku 2008 v polské Poznani. Delegáti se na ní opět věnovali financování rozvojových zemí za účelem podpory jejich adaptace na negativní dopady klimatických změn se zvláštním zaměřením na ochranu lesů a pralesů.

V roce 2009 se konala Patnáctá konference smluvních stran (**COP-15**) v Kodani, na které nebylo dosaženo žádných původně očekávaných dohod, a i z toho důvodu skončila jedním z nejmenších úspěchů v historii konferencí. Jisté politické, právně nezávazné dohody bylo však nakonec dosaženo mezi zeměmi skupiny G-25 ohledně financování ochrany lesů pro léta 2010-2012.

Na Šestnácté konferenci smluvních stran **COP-16** v mexickém Cancúnu, která proběhla v roce 2010 za výrazně menší pozornosti médií, byla smluvními stranami přijata tzv. Cancúnská dohoda. Ta představuje soubor rozhodnutí, z nichž nejdůležitější součástí je nový klimatický fond, který by měl pomoci rozvojovým zemím kromě mitigace i s adaptací na změny klimatu a investovat do bezuhlíkových technologií. Fondu byla stanovena cílová částka 100 miliard USD, kterou se rozvinuté členské státy zavázaly do roku 2020 za účelem

---

⁴⁹ SOLTAU, Friedrich. *Fairness in International Climate Change Law and Policy*, 1. vyd., New York: Cambridge University Press, 2009, s. 109.

finanční pomoci rozvojovým zemím v boji s emisemi oxidu uhličitého.⁵⁰ K datu uzavření rukopisu této práce je ovšem stav jeho prostředků na pouhých 10% cílové částky a dle mého názoru jí bude za necelé 3 roky velice složité dosáhnout, přestože nedávné a nejen dle mého názoru očividně populistické a lživé prohlášení amerického prezidenta by k ní mohlo paradoxně i pomoci.⁵¹

Roku 2011 se konala Sedmnáctá konference smluvních stran (**COP-17**) v jihoafrickém Durbanu, na které se podařilo dojednat druhé období platnosti Kjótského protokolu s tím, že konkrétní závazky pro snižování emisí skleníkových plynů však 35 signatářských zemí doplní teprve v květnu 2012. Do průběhu vyjednávání rovněž zasáhla Kanada, která oznámila, že odstupuje od svých závazků daných Kjótským protokolem.⁵²

V prosinci 2012 byl na Osmnácté konferenci smluvních stran (**COP-18**) v Dauhá schválen dodatek, kterým bylo potvrzeno pokračování platnosti Protokolu a jeho druhé kontrolní období stanoveno na osm let (2013–2020). V rámci druhého kontrolního období se část zemí Přílohy I Protokolu právně zavázala přijmout nové redukční závazky, které původně měly přispět ke snížení emisí skleníkových plynů o nejméně 18 % v porovnání s úrovní roku 1990. Všech 27 členských států EU se přitom zavázalo snížit do roku 2020 emise skleníkových plynů o 20 % v porovnání s rokem 1990.⁵³

Vzhledem nedostatečnému počtu smluvních stran Protokolu, které k dodatku přistoupily (k srpnu 2017 to bylo 80 ze 144 potřebných) ovšem nikdy nevešel (a s největší pravděpodobností ani nevejde) v účinnost a jeho právní závaznost je tedy irrelevantní. To naštěstí nebrání v dobrovolném dodržování jeho závazků, jak ostatně stanoví i první rozhodnutí osmnácté konference, ovšem jeho celkový dopad na emise skleníkových plynů je oproti samotnému Protokolu bohužel zanedbatelný.

---

⁵⁰ LINNENLUECKE, K. Martina, GRIFFITHS, Andrew. *The Climate Resilient Organization, Adapatation and Resilience to Climate Change and Weather Extremes*, 1. vyd., Cheltenham: Edward Elgar Publishing, 2015, s. 61.

⁵¹ *A Little-Known Climate Fund Is Suddenly In The Spotlight*. Dostupné online na: <http://www.npr.org/sections/goatsandsoda/2017/06/09/532106567/a-little-known-climate-fund-is-suddenly-in-the-spotlight> [citováno 8.8.2017]

⁵² LEAL-ARCAS, Rafael. *Climate Change and International Trade*, 1. vyd., Cheltenham: Edward Elgar Publishing, 2013, s. 218.

⁵³ Tento závazek odpovídal cíli formulovanému v předpisech EU přijatých v rámci klimatického balíčku z roku 2009.

V listopadu 2013 se sešly smluvní strany Kjótského protokolu ve Varšavě, kde zasedala Devatenáctá konference smluvních stran (**COP-19**), která ovšem kromě nepřinesla žádné výraznější výsledky, a tím se podobala konferenci v Kodani. Zástupci smluvních stran se nakonec v rámci COP-19 dohodli na zřízení ad hoc pracovních skupin pro stanovení klimatických scénářů pro rok 2015 (pro konferenci COP-21 v Paříži).

V prosinci roku 2014 se sešli zástupci členských zemí EU v Limě (**COP-20**), kde se dohodli na klíčových otázkách pro pokračování Kjótského protokolu. Tento závazek se vztahuje prakticky jen na EU a počítá s radikálnějším snížením emisí oxidu uhličitého. EU tak chce v dodatečném závazku do roku 2020 snížit emise CO₂ ve srovnání s rokem 1990 až o 30 % (do té doby platil původní závazek z Dauhá, kdy bylo cílem 20 %).

Konferenci v Limě lze z dnešního pohledu považovat za jakýsi předstupeň jednání v Paříži. Spojené státy a Čína ohlásili vytvoření vlastní koncepce na snižování emisí skleníkových plynů, což bylo ze strany EU přijato s optimismem a považováno za první krok těchto velmocí (jenž zároveň patří k největším emitentům) podílet se do budoucna aktivně na klimatických závazcích. Mezi cíli konference bylo přimět státy, aby do března 2015 předložily vlastní plány, jak zmírnit dopady klimatických změn a udržet nárůst teploty pod 2 °C.

EU se snažila prosadit systém kontroly nad dodržováním závazků jednotlivých zemí, proti návrhu se však postavila Čína, která si nepřejde, aby měla OSN pod kontrolou její politiku. Spory rovněž panovaly v otázkách rolí a vztahů rozvojových a průmyslových zemí. Problematický status měla v té době zejména Indie, jejíž podíl na emisích skleníkových plynů se stále zvyšuje.⁵⁴

Výsledný dokument se tak setkal s kritikou zejména ze strany nevládních environmentálních organizací, kterým v něm chyběly účinnější kontrolní mechanismy. Zástupci rozvojových zemí zase nebyli spokojeni s finančním přínosem do fondu na redukci skleníkových plynů. Odbornou veřejností byl dokument přijat spíše vlažně bsahuje sice příslib finanční podpory zemím, které

---

⁵⁴ Indie jako třetí největší spotřebitel světové energie, dostupné online na: <https://www.eia.gov/beta/international/analysis.cfm?iso=IND> [citováno 3. 6. 2016]

jsou znečištěním nejvíce ohroženy, ale na druhou stranu zmírňuje nařízení jejich formulací.⁵⁵

Za zásadní je naopak z hlediska klimatického vývoje považováno především vypracování pokynů pro předkládání a podobu národních příspěvků (INDCs), na jejichž podávání se státy shodly již roku 2013 (COP 19) na konferenci ve Varšavě.⁵⁶

2.7 Pařížská dohoda

Klimatická konference v Paříži (**COP 21**) se oprávněně stala jednou z nejočekávanějších politických událostí roku 2015. Jejím cílem bylo završit snahy států ze všech předcházejících konferencí právně závaznou mezinárodní smlouvou, jejímiž signatáři by byly nejlépe všechny státy světa. Účelem konference bylo především pevně stanovit a právně zakotvit závazky států po ukončení platnosti Kjótského protokolu v roce 2020.

V průběhu celého roku 2014 probíhala komplexní jednání o podobě a textu očekávané klimatické dohody a v říjnu 2015 byl v německém Bonnu schválen padesátistránkový text, který se měl stát základním předmětem jednání v Paříži.⁵⁷

Státy byly vyzvány, aby předložily vlastní INDCs. Lhůta pro jejich odevzdání vypršela 1. 10. 2015 a do tohoto termínu odevzdalo své návrhy 155 zemí, které dohromady produkují téměř 90 % světových emisí skleníkových plynů. Podle zprávy Sekretariátu rámcové úmluvy⁵⁸, který návrhy zpracovával, je ale přesto nepravděpodobné, že by se za pomoci těchto plánů podařilo udržet schválenou hranici globálního oteplování na 2 °C do roku 2100. (Přitom Evropská unie na konferenci v Limě přednesla návrh pokusit se snížit

---

⁵⁵ „Státy mohou“ namísto „státy musí“, závazky přijmou do první třetiny roku 2015 „ty státy, které budou připraveny tak učinit.“

⁵⁶ Česká verze oficiálního webu OSN <http://www.osn.cz/klimaticka-konference-v-lime/> [citováno 14.4.2017]

⁵⁷ Z jeho netypicky krátkého rozsahu bylo však patrné, že se celá řada klíčových pasáží bude dojednávat až na místě. Proto byl i průběh konference poněkud neobvyklý – vrcholní politici se účastnili již jejího prvního týdne, aby stanovili priority dvoutýdenního vyjednávání.

⁵⁸ Zpráva dostupná na <http://unfccc.int/resource/docs/2015/cop21/eng/07.pdf> [citováno 5. 5. 2017]

oteplování dokonce na 1,5° C). Později se celkový počet INDCs zvýšil na 180 s pokrytím většiny světových emisí. Vědecké prognózy jsou však i přesto značně pesimistické. I kdyby všechny státy své návrhy zrealizovaly a striktně je dodržovaly, průměrná globální teplota vzroste podle některých prognóz do konce století o 2,7 až 3,5° C⁵⁹.

Státy se ale přesto pokouší dosáhnout alespoň dílčích posunů k lepšímu. Například EU se ve svém příspěvku zavázala ke snížení emisí o 40 % do roku 2030 ve srovnání s rokem 1990, Spojené státy americké plánovaly snížit své emise o 26 až 28 % do roku 2025 v porovnání s rokem 2005. Podle závěrů IPCC a celé řady nezávislých vědeckých institucí je zvýšení průměrné globální teploty o 2 °C kritickou hranicí, jejíž překročení způsobí nevratné změny ekosystémů. Kdyby se přitom lidstvo nepokusilo globální oteplení regulovat, vzroste podle IPCC do roku 2100 o 4°C.⁶⁰

Pařížská konference si jako vyústění předchozích jednání dala za úkol především **stanovení dlouhodobého cíle** pro snižování emisí skleníkových plynů a zejména dosažení **právní závaznosti výsledného dokumentu**.

Co se týče prvního bodu, státy nakonec dosáhly konsensu, že svět by měl v druhé polovině 21. století dospět k rovnováze mezi množstvím emisí, které lidstvo produkuje a množstvím emisí, které jsou přirozeně pohlcovány v přírodě tak, aby výsledné emise byly nulové. Vrcholu produkce emisí by se mělo dosáhnout co nejdříve, poté by se měly postupně snižovat. Kritici však dlouhodobému cíli vytýkají přílišnou nekonkrétnost a nedostatek jasně stanovených závazných kroků, které by k němu měly vést.⁶¹

Pařížská dohoda vstoupila v platnost již 4. listopadu 2016, tedy třicet dní poté, kdy jí ratifikovalo 55 zemí reprezentujících produkci 55 % celosvětových emisí skleníkových plynů. **Stanovuje závazky všech smluvních stran** včetně několika největších znečišťovatelů, kterým neplynuly žádné

---

⁵⁹ Dostupné online na: http://uneplive.org/media/docs/theme/13/EGR%202015_Technical%20Report.pdf [citováno 5.5.2017]

⁶⁰ Pátá zpráva IPCC dostupná online na oficiálním webu Mezivládního panelu pro změnu klimatu: <http://www.ipcc.ch/report/ar5/mindex.shtml> [citováno 5. 5. 2017]

⁶¹ Metz, Bert: „*The Paris Agreement -an Analysis*“, zveřejněno na webu „*Controlling Climate Change*“. Dostupné online na: <http://controllingclimatechange.net/the-paris-agreement-an-analysis/> [Citováno 7. 5. 2017]

závazky z Kjótského protokolu (USA, Indie a Čína), respektive byli emisně zavázáni jen po jeho prvního období (Ruská federace).

Všech 195 smluvních stran znění Dohody schválilo a přijalo 12. 12. 2015. 22. 4. 2016 (symbolicky na Den země) jí poté 187 signatářů Rámcové úmluvy OSN o změně klimatu také podepsalo a 15 z nich rovnou přistoupilo k ratifikaci. K datu uzavření rukopisu této práce k Dohodě přistoupilo 195 smluvních stran a do data uzavření rukopisu této práce ji ratifikovalo 160 z nich. Česká republika přistoupila k podpisu Dohody již 22. dubna 2016, ale doposud ji jako jediná země EU vyjma Lichtenštejska neratifikovala.⁶²

Časový rámec INDCs byl stanoven na 10-15 let, státy se tudíž musely dohodnout na mechanismu vyhodnocování, který by zajistil pokračování enviromentální politiky i po jejich naplnění.

Je pravděpodobné, že se růst globální teploty ani přes veškerou snahu států nepodaří dostatečně snížit, a proto bude hrát větší roli adaptace. Podle některých názorů⁶³ by se tak mělo dít mimo vyjednávací proces OSN na úrovni jednotlivých krajů, měst i samotných průmyslových podniků. Pařížská dohoda však stanovila, že jednotlivé INDCs budou přesto průběžně přehodnocovány na základě nejnovějších vědeckých výzkumů. První (dobrovolné) přehodnocení je plánováno na rok 2018. V roce 2023 pak dojde k povinnému přezkoumání. Pravidelné revize se dle dohody budou provádět každých pět let.

Právní závaznost Pařížské dohody⁶⁴ se stala (vedle již tradiční otázky financí) patrně nejožehavější otázkou celé konference. **Pařížská dohoda** nakonec právně závazná je, netýká se to však jednotlivých národních závazků na snižování emisí a otázek financí. Právně závazná dohoda se tak stává nikoli cílem, ale nástrojem, který vymezí rámec pro budoucí světovou enviromentální

---

⁶² Přehled států je dostupný online na:

https://treaties.un.org/pages/ViewDetails.aspx?src=TREATY&mtdsg_no=XXVII-7-d&chapter=27&clang=en [citováno 22. 8. 2017]

⁶³ Adaptace měst na klimatickou změnu. Dostupné online na:

<http://adaptace.ci2.co.cz/cs/adaptace-homepage> [citováno 14. 5. 2017]

⁶⁴ Mandát pro vyjednávání nové klimatické smlouvy stanovil, že na úrovni mezinárodního práva by právně závazná být měla. Současně se ale očekávalo, že právně závazná dohoda by mohla narazit na odpor např. v americkém Senátu ovládaném Republikány nebo na nesouhlas Číny s vměšováním se do vnitřní politiky země (zejména dojde-li na otázky spojené s financemi a dodržováním závazků). To se v obou případech nakonec ukázalo jako liché i přesto, že současný americký prezident 1. června 2017 prohlásil, že USA od Dohody odstupují.

politiku a právo. Pařížská dohoda má zajistit právní návaznost na Kjótský protokol a garantovat, že se boj s klimatickými změnami do budoucna zintenzivní.⁶⁵

Účel dohody je stanoven v jejím článku článku 2 jako „zlepšení implementace“ Rámcové úmluvy OSN o změně klimatu pomocí:

„(a) Udržení vzestupu globální průměrné teploty o výrazně nižší hodnotu, než 2 °C vzhledem k předindustriální úrovni a zvýšením úsilí o dosažení omezení toho nárůstu na 1,5 °C nad předindustriální úroveň, což by mělo výrazně snížit rizika a dopady změny klimatu;

(b) Zvyšování schopnosti přizpůsobit se nepříznivým dopadům změnám klimatu, podporou odolnosti vůči změnám klimatu a podporou rozvoje společnosti s nízkou produkcí skleníkových plynů a to způsobem, který neohrožuje produkci potravin;

(c) Tvorbou finančních toků v souladu s cestou společnosti k nízkým emisím skleníkových plynů a rozvojem společnosti odolnější vůči změnám klimatu.“

Všechny země musí usilovat dosažení globálního zlomu v emisích skleníkových plynů co nejdříve“.

Nástroje k plnění dohody budou jednak pravidelně revidované závazky (INDCs), jednak kontrola jejich dodržování jednotlivými smluvními stranami. Smluvní strany musí do roku 2020 své emisní závazky prezentovat a předložit strategie na snížení emisí skleníkových plynů do roku 2050. Rozvojové země budou povinny vypracovat vlastní strategie pro nízkoemisní rozvoj.

Každá smluvní strana je zodpovědná za své emise skleníkových plynů, musí zveřejňovat status plnění svých závazků a provádět analýzu dopadů změny klimatu a účinnosti adaptačních opatření. Smluvní strany budou zvyšovat podporu, plánování a implementaci adaptačních opatření a také resistenci vůči změně klimatu.⁶⁶

---

⁶⁵ Dostupné online na: https://ec.europa.eu/clima/events/articles/0107_en [Citováno 7.8.2017]

⁶⁶ *Adoption of the Paris Agreement*. Dostupné online na: <http://unfccc.int/resource/docs/2015/cop21/eng/109r01.pdf> [citováno 7.5.2017]

2.7 Následné klimatické konference

Poslední klimatická konference do data uzavření rukopisu práce (**COP 22/CMP12/CMA1**⁶⁷) se udála v listopadu 2016 v marockém Marrakéši. Ratifikanti Pařížské dohody souhlasili s dokončením pravidel Dohody do roku 2018 společně s dalšími klíčovými rozhodnutími pro její implementaci. Výsledek konference je ovšem zejména ve srovnání s konferencí v Paříži nevalný.

23. konference stran Úmluvy (**COP 23/CMP13/CMA2**) se bude konat 6-17. listopadu 2017 v Bonnu. Jejím úkolem bude mj. pokračování ve směru, který nastolila Pařížská dohoda a projednání kroků, které ji budou následovat.

2.8 Zhodnocení mezinárodního práva na ochranu klimatu

Při sledování plnění mezinárodních závazků si nelze nepovšimnout, jak velká disproporce doposud spočívala mezi tím, co bylo smluvními stranami dohodnuto a čeho je přitom reálně dosahováno.

Kritické ohlasy si vysloužila **Rámcová úmluva OSN o změně klimatu**, která měla a má pověst mezinárodní smlouvy, jejíž články nedodrží nejvíce států na světě, což je mimo jiné i důsledkem celkové absence sankcí a s nimi spojené vynutitelnosti. Jelikož se ukazovalo, že neformální působení OSN vůči členským státům nevede k jejímu plnění, nabízela se myšlenka, zdali by nebylo praktické Úmluvu v ratifikačním procesu znovu otevřít a náležité sankce do ní tak začlenit. Je ovšem logické, že asi nejlepším způsobem, jak Úmluvu opravit či vylepšit, bylo přijmout novou (respektive technicky vzato novou smlouvu v jejím rámci) tak, jak se nakonec stalo na konferenci v Paříži.

Problém lze mimo jiné spatřovat i ve velkém množství členských států Úmluvy, respektive Pařížské dohody, a s tím spojené obtížnosti vyjednávání a dosahování obecného konsenzu. Stejně tak lze vidět nedostatky v dlouhotrvající absenci právní závaznosti emisních závazků zemí, respektive jejich

---

⁶⁷ Poslední dvě zkratky vyjadřují počet setkání od přijetí Kjótského protokolu, respektive od přijetí Pařížské dohody.

vynutitelnosti například pomocí obchodního embarga, což je dle mého názoru nástroj téměř neprosaditelný nejen vzhledem k postoji Číny na konferenci v Limě.

Kjótský protokol ve své realizaci vykazoval také značné nedostatky, z jejichž většiny se autoři a vyjednavací Dohody stanovením emisních závazků (INDC's) pro každou zemi již poučili přinejmenším tím, že .

Ukazuje se totiž, že zatímco například Evropské unii se daří jako celku Protokol plnit, někteří výrobci se vyhýbají regulaci skleníkových plynů tím, že stěhují svou produkci do zemí, na které se Protokol ve smyslu omezení emisí skleníkových plynů nevztahuje. Hotové výrobky pak dováží zpět do EU a celkové globální emise se tedy nijak nesníží, ba právě naopak.⁶⁸ K tomu všemu je navíc pro země zejména východní Evropy rozhodným rokem nejen rok 1990, ale ve výše zmíněných případech i roky dřívější, kdy bylo stále v provozu mnoho původního průmyslu (bývalého) Sovětského bloku a snižování emisí se tak událo, aniž by k němu státy vyvinuly nějaké větší úsilí, a navíc mohly své kredity přeprodat zemím, které sovětským průmyslem nikdy nedisponovaly a snižování emisí pro ně bylo obtížnější.

Tímto sice (téměř) rovným, ale poměrně nespravedlivým způsobem stanovení rozhodného roku se jednak ponížil celkový objem snížených emisí, jednak došlo k velmi snadnému přesunu finančních prostředků za nákup kjótských kreditů.

Nově stanovené vlastní závazky zemí mi připadají mnohem spravedlivější i proto, že ukazují vlastní motivaci států v boji proti klimatickým změnám. A tak přestože může být Pařížská dohoda zcela jistě podrobena kritice ohledně právní nezávaznosti těchto závazků nebo přílišné nekonkrétnosti, jedná se jistě o velký krok vpřed i vzhledem k rychlosti, s jakou byla (v porovnání s Protokolem) velkou většinou států podepsána i ratifikována.

Společně s nedávno zřízeným Zeleným klimatickým fondem (který by měl působit jako jakýsi nezávislý prostředník při převodu financí ve smyslu

---

⁶⁸ PETR, Jaroslav. *EKOLOGIE: Čí jsou emise oxidu uhličitého? Naše!* Dostupné online na: http://neviditelnypes.lidovky.cz/ekologie-ci-jsou-emise-oxidu-uhliciteho-nase-f3c-/p_veda.aspx?c=A100313_175129_p_veda_wag. [citováno 13.8.2015]

podpory nízkoemisních projektů, programů a postupů v rozvojových zemích) jde z mého pohledu o velký posun vpřed, zejména co se týče spravedlnosti a zapojení co možná největšího počtu států.

3. Právní úprava ochrany klimatu v Evropské Unii

Právo životního prostředí EU má jako celek poněkud odlišný charakter ve srovnání s vnitrostátním či mezinárodním systémem práva životního prostředí. Vyplývá to z jeho dosavadního vývoje, jelikož donedávna byl pro toto právo charakteristický značně kazuistický přístup. Jednotlivé právní předpisy, zejména směrnice a nařízení, které upravují otázky ochrany životního prostředí, mají převážně dílčí povahu. Vztahují se na jednotlivé, velice konkrétní problémy, jejichž řešení vyžadovala situace; například v rámci ochrany klimatu to byly emise oxidu uhličitého.⁶⁹

V oblasti práva EU patří právní úprava ochrany klimatu k jeho relativně mladšímu úseku, a to norem s ekologickým zaměřením, jejichž hlavním cílem je redukce celkového objemu vypouštěných skleníkových plynů i jejich redukce v atmosféře.

Právo Evropské Unie upravuje emisní limity a další regulace na třech základních úrovních: pro motorová vozidla, spalování nejrůznějšího druhu a dále pro průmyslová zařízení. EU přijímá regulace emisních a imisních limitů škodlivých látek, které jsou považovány za nejsilněji znečišťující.⁷⁰

---

⁶⁹ KRUŽÍKOVÁ, Eva a kol. *Právo životního prostředí Evropských společenství*, 1. vyd., Praha: Linde Praha a.s. Právnícké a ekonomické nakladatelství Bohumily Hořínkové a Jana Tuláčka, 2003, s. 33.

⁷⁰ DAMOHORSKÝ, Milan. op. cit., s. 223.

3.1 Politika EU ochrany klimatu

Ochrana životního prostředí je jedním z hlavních cílů pro dosažení udržitelného rozvoje a také prioritou spolufinancování z rozpočtu Evropské unie.

V průběhu vývoje politiky ochrany životního prostředí EU vznikalo vždy dostatečné množství programů na ochranu klimatu, které měly svými prostředky tuto politiku podporovat.⁷¹ Není tedy náhodou, že ochrana klimatu je na půdě unijní legislativy poměrně silná.

Je vhodné na úvod této kapitoly připomenout, že na ochranu životního prostředí pamatuje i primární právo EU, jmenovitě pak především Smlouva o Evropské unii (SEU), která si jako jeden ze základních cílů vytyčila ochranu životního prostředí⁷² a Smlouva o fungování Evropské unie (SFEU), kde hlavní relevantní úpravu můžeme nalézt v Hlavě XX, konkrétně v čl. 191 až 193.

Evropská unie v rámci politiky ochrany životního prostředí periodicky vždy na období 7 až 10 let vyhláší tzv. **akční programy⁷³ pro životní prostředí** (s podtitulem „Směrem k udržitelnosti“). Díky těmto programům je koncipován udržitelný rozvoj jako jeden z principů politiky EU.⁷⁴

---

⁷¹ KÖNIG, Petr a kol. *Rozpočet a politiky Evropské unie*, 2. vyd., Praha: C. H. Beck, 2009, s. 306

⁷² čl. 3 odst. 3 SEU.

⁷³ V současné době je platný Sedmý akční program Evropské unie pro životní prostředí, kterým se budou řídit politiky této oblasti do roku 2020. Program uvádí devět prioritních cílů, tři z nich se týkají hlavní oblasti činnosti: ochrany přírody, efektivnějšího využívání zdrojů a zavedení nízkouhlíkového hospodářství, a ochrany lidského zdraví před environmentálními tlaky. Další čtyři se soustředí na to, jak mohou EU a členské státy spolupracovat na dosažení těchto záměrů, zatímco poslední dva cíle jsou horizontální a zaměřují se na lepší městské prostředí a globální spolupráci.

Ode dneška do roku 2020: nový akční program EU pro životní prostředí. Dostupné online na: http://ec.europa.eu/environment/news/efe/articles/2014/04/article_20140429_02_cs.htm. [citováno 9.9.2015]

⁷⁴ CIHELKOVÁ, Eva a kol. *Regionalismus a multikulturalismus. Základy nového světového obchodního řádu?*, 1. vyd., Praha: C. H. Beck, 2010, s. 39

Koncepce ochrany životního prostředí je ovšem v rámci akčních programů EU pro životní prostředí stanovena spíše obecně. Pro účely ochrany klimatu vydala Evropská komise tzv. Bílou⁷⁵ a Zelenou knihu⁷⁶.

Bílá kniha vychází z logiky, že boj proti klimatické změně musí disponovat dvěma vzájemně propojenými aktivitami. První z nich – požadavek na snížení emisí skleníkových plynů – EU realizovala v podobě tzv. klimaticko-energetického balíku, druhou – přizpůsobení se změně klimatu navzdory krokům podnikaným proti ní – se pokouší definovat sama Bílá kniha. Rámec, jež Bílá kniha definuje, je obecný, průřezový. Doplnují jej nicméně tři odvětvové dokumenty – o zemědělství, zdraví a o problematice vody, pobřeží a moře – a předpokládá se, že v budoucnu budou uveřejněny další.

Zelená kniha nastoluje další otázky ochrany klimatu. Evropská komise jejím vydáním udělala významný krok k vytvoření rámce pro politiku EU v oblasti změny klimatu a energetiky do roku 2030. Mimo jiné vyjadřuje, jaký by měl být druh, povaha a úroveň cílů v oblasti klimatu a energie, které si pro rok 2030 stanoví členské státy, jak dosáhneme soudržnosti mezi jednotlivými nástroji politiky či jakým způsobem můžeme dosáhnout, aby energetický systém co možná nejlépe přispěl ke konkurenceschopnosti EU.

3.2 Principy práva EU na ochranu klimatu

Zásady unijního práva vychází jednak z mezinárodních smluv (na ochranu klimatu), kterými jsou členské státy EU vázány, jednak z unijní judikatury. Poskytují významné interpretační vodítko zejména Soudnímu dvoru a národním soudům, a tím výrazně přispívají k prosazování unijního práva.⁷⁷

Princip předcházení znečištění u zdroje znamená, že škodám na životním prostředí by mělo být zamezeno co nejdříve, pokud možno v rané fázi

---

⁷⁵ *Bílá kniha – Přizpůsobení se změně klimatu: směřování k evropskému akčnímu rámci.* Evropská komise ji uveřejnila 1. dubna 2009.

⁷⁶ *Zelená kniha – Přizpůsobení se změně klimatu v Evropě – možnosti pro postup EU.*

⁷⁷ JANS, H. Jan a kol. *European Environmental Law*, 3. vyd., Groningen: Europa Law Publishing, 2008, s. 10-11.

procesu, při kterém škoda vzniká. Uplatňuje se zejména při ukládání skleníkových plynů do přírodních úložišť (srovnej níže).

Zásada znečišťovatel platí říká, že náklady na odstranění škod na životním prostředí, respektive klimatickém systému, by měl nést především subjekt odpovědný tím, že je vytváří. Smyslem je jasné stanovení odpovědnosti za následky znečištění a v důsledku toho rovněž racionální využití přírodních zdrojů a odstranění deformit unijního trhu. Tento princip je zvláště silně akcentován směrnicí č. 2004/35/ES, respektive směrnicí č. 2009/29/ES.⁷⁸

Princip prevence vychází z předpokladu, že je levnější a účinnější vzniku poškození životního prostředí předejít, než řešit škodu teprve když nastane. V právu ochrany klimatu se jedná i o zásadu takřka nejdůležitější, na které stojí veškeré snahy o mitigaci, a tedy snížení emisí skleníkových plynů nejlépe na úroveň jejich přirozené a ještě bezpečné (srovnej okyselování oceánů) absorpce.

Smlouva o fungování Evropské unie tuto zásadu konkretizuje v článku 193, který stanoví možnost kteréhokoli členského státu přijímat či zachovávat přísnější ochranná opatření za podmínky, že jsou slučitelná se Smlouvami (tedy s primárním právem EU).

Princip předběžné opatrnosti byl prvně smluvně zaveden roku 1992 na Summitu Země v Rio de Janeiru jako 15. zásada Deklarace⁷⁹, která zní: „*Státy musejí za účelem ochrany životního prostředí přijímat podle svých schopností preventivní přístupy. Tam, kde hrozí vážná nebo nenapravitelná škoda, nesmí být nedostatek vědecké jistoty zneužit pro odklad účinných opatření, která by mohla zabránit poškození životního prostředí.*“

---

⁷⁸ PSUTKA, Jindřich. *Odpovědnost za ekologické škody v občanském právu*, 1. vyd., Praha: Wolters Kluwer ČR, 2011, s. 42.

⁷⁹ Deklarace z Rio de Janeira. Dostupné online na: http://www.unesco.org/education/pdf/RIO_E.PDF [citováno 17.7.17]

3.3 Evropský systém obchodování s emisními povolenkami

V roce 2005 zavedla Evropská unie tzv. evropský systém emisního obchodování (European Union Emissions Trading Scheme – zkratka EU ETS) jako hlavní nástroj vedoucí ke snižování emisí skleníkových plynů, zejména s ohledem na (předpokládanou) ekonomickou a environmentální efektivitu.⁸⁰

EU ETS je rovněž nástrojem, který měl a má pomoci zajistit splnění emisních limitů ekvivalentu CO₂ jednotlivých zemí EU, k jejichž dodržení se zavázaly ratifikací Kjótského protokolu. Protokol umožňuje díky svým flexibilním mechanismům (viz výše) získat kredity CER a ERU, a část závazku splnit pomocí takzvaných flexibilních mechanismů, mezi které patří i obchodování s emisními povolenkami. V prvních dvou obdobích z toho důvodu, že na ně šly způsobilé kredity CER a ERU převádět neomezeně v poměru 1:1, v části třetí je poměr sice stejný, ale výměna je umožněna provozovatelům jen do výše jejich nároku.⁸¹ Ve čtvrtém období (počínaje rokem 2020) již převod nebude možný.

Legislativním základem pro systém obchodování s emisními povolenkami v Evropském hospodářském prostoru byla Směrnice o vytvoření systému pro obchodování s povolenkami na emise skleníkových plynů⁸² (dále také jen „Směrnice“). Klíčové novelizace pak přinesla směrnice 2009/29/ES⁸³, která znamenala změnu nastavení limitů emisí, metod alokace a také podstatnou změnu systému kontroly.⁸⁴

---

⁸⁰ Prvotní inspirace pro systém zřejmě přišla z legislativního prostředí Spojených států amerických, kde se v 70. a 80. letech 20. století začalo zavádět obchodování s emisními povolenkami na kyselé deště. Tamní program se osvědčil, neboť znamenal snížení emisí, ušetření nákladů, a dokonce přinesl i technologická vylepšení pro rozvoj průmyslové výroby. VAN ASSELT, Harro. *Emission Trading: the enthusiastic Adoption of an „alien“ Instrument?*, in: JORDAN, Andrew a kol. *Climate Change Policy in the European Union*, 1. vyd., Cambridge: Cambridge University Press, 2010, s. 125

⁸¹ Stanoven nařízením Komise (EU) č. 1123/2013 o stanovení nároků na mezinárodní kredity.

⁸² Směrnice Evropského parlamentu a Rady 2003/87/ES o vytvoření systému pro obchodování s povolenkami na emise skleníkových plynů ve Společenství a o změně směrnice Rady 96/61/ES.

⁸³ Směrnice Evropského parlamentu a Rady 2009/29/ES kterou se mění směrnice 2003/87/ES s cílem zlepšit a rozšířit systém pro obchodování s povolenkami na emise skleníkových plynů ve Společenství.

⁸⁴ PEETERS, Marjan a kol. *Climate Law in EU Member States*, 1. vyd., Cheltenham: Edward Elgar Publishing, 2012, s. 46.

„Povolenkou“ Směrnice rozumí povolení vypustit jednu tunu ekvivalentu oxidu uhličitého po specifikované období, přičemž toto povolení je platné pouze pro účely splnění požadavků této směrnice a je převoditelné v souladu s ustanoveními Směrnice. „Emisemi“ Směrnice rozumí uvolňování skleníkových plynů do atmosféry ze zdrojů a zařízení.

3.3.1 Účel a význam

Cílem Směrnice dle jejího čl. 1 je, „*aby se podpořilo snižování emisí skleníkových plynů způsobem efektivním z hlediska nákladů a ekonomicky účinným.*“

Dle odborné literatury má být cílem tohoto systému omezení produkovaného znečištění u společností s nižšími náklady na likvidaci a dodržení celkového limitu znečištění na daném území. Prodej emisních práv se měl stát efektivním nástrojem k rozdělení celkového povoleného množství znečištění mezi jednotlivými producenty emisí. Tržním mechanismem v obchodu s poukázkami tak vlastně mělo být zajištěno přerozdělení emisí na efektivní úroveň.⁸⁵ Odborníci označili systém obchodování s emisními povolenkami za jeden z nejpozoruhodnějších projektů na poli práva ochrany životního prostředí EU a oceňovali, že se podařilo teoretický koncept převést do fungujícího systému.⁸⁶

3.3.2 Systém

Systém obchodování s emisemi byl spuštěn v roce 2005 a sdružuje zhruba 11 000 emitentů (zejména elektrárny a jiné energeticky náročné podniky⁸⁷), kteří odpovídají za zhruba 40 % celkových vypouštěných emisí skleníkových plynů v Evropě.

Princip EU ETS spočívá ve vytváření finančního stimulu ke snížení emisí vytvořením obchodního režimu založeného na tržním systému.

---

⁸⁵ JUREČKA, Václav a kol. *Mikroekonomie*, 1. vyd., Praha: Grada Publishing, 2010, s. 320.

⁸⁶ PADDOCK, LeRoy a kol. *Compliance and Enforcement in Environmental Law*, 1. vyd., Cheltenham: Edward Elgar Publishing Limited, 2011, s. 407

⁸⁷ Například ocelárny, cementárny, papírny, nově ale i část letecké dopravy nad Evropou (od novelizace roku 2009).

Podniky, které vypustí menší počet tun CO₂ ekvivalentu, než představuje množství přidělených emisních povolenek, mohou tyto nevyužité povolenky prodat společně, které jich naopak mají nedostatek.

Podnik, který by za daný kalendářní rok nevyřadil objem emisních povolenek odpovídající vyprodukovaným emisím, by byl nucen zaplatit pokutu ve výši 100 EUR za každou neodevzdanou povolenku. Díky uplatnění systému emisního obchodování by mělo docházet ke snižování emisí skleníkových plynů především tam, kde je to nejlevnější z hlediska měrných nákladů na snížení jedné tuny ekvivalentu oxidu uhličitého, čímž se snižují i celkové společenské náklady na snižování emisí, respektive dosažení určitého redukčního cíle.⁸⁸

Systém EU ETS můžeme dělit jednotlivá obchodovací období:

Během prvního (a zároveň pilotního) období (v letech 2005–2007) byly emisní povolenky alokovány zdarma na základě principu bezplatné alokace. Členské země EU měly možnost během tohoto období alokovat do 5 % povolenek prostřednictvím aukcí.

Během druhého obchodovacího období (v letech 2008–2012) byl objem povolenek s ohledem na zkušenosti z předchozích let snížen. Během těchto pěti let řada zemí využila možnost přidělování do 10 % povolenek prostřednictvím aukcí a nové členské země EU, produkující více než 30 % energie z pevných paliv, získaly v tomto období oproti původním předpokládaným limitům emisí některé úlevy. Od roku 2009 byl na trhu s uhlíkem k dispozici rostoucí přebytek povolenek a mezinárodních kreditů, což vedlo k poklesu jejich ceny. Aby Komise tuto nerovnost napravila, navrhla pozdržet dražbu 900 milionů povolenek z prvních let třetí fáze systému EU ETS na konec obchodovacího období. Toto odložení bylo přijato změnou nařízení o dražbě povolenek dne 25. února 2014.

Pro současné třetí obchodovací období (léta 2013-2020) jsou po revizi Směrnice nastavena odlišná pravidla. Zásadním způsobem se tím mění další

---

⁸⁸ Důvodová zpráva k zákonu č. 383/2012 Sb., o podmínkách obchodování s povolenkami na emise skleníkových plynů.

fungování EU ETS, zejména postupným navyšováním podílu povolenek prodávaných pomocí aukce, přičemž pro výrobce elektřiny se jedná o sto procentní využití aukce již od roku 2013.⁸⁹

Revidující evropská směrnice 2009/29/ES jasně definuje, že členské státy mají použít minimálně polovinu výnosů z aukcí povolenek na konkrétní aktivity spojené se snižováním emisí skleníkových plynů a přizpůsobením se negativním dopadům změny klimatu.

Dne 22. ledna 2014 dále Komise přijala legislativní návrh na vytvoření rezervy tržní stability na začátku čtvrtého obchodovacího období roku 2021; navrhovaná rezerva doplní stávající pravidla. Do rezervy tržní stability jsou vkládány povolenky (tj. jsou odečítány od budoucího objemu dražených povolenek) podle celkového počtu povolenek v oběhu. Tok povolenek do rezervy a z ní by probíhal na základě automatického, pravidly plně regulovaného postupu.⁹⁰

Česká republika (respektive společnosti zde sídlící a podnikající) by mohla z aukcí povolenek získat 40 až 120 mld. Kč (v závislosti na ceně povolenky). Z toho by pak polovina měla směřovat na projekty zaměřené na účely definované ve Směrnici, jak bylo již nastíněno výše.

3.3.3 Kritika

System obchodování s emisními povolenkami byl od počátku vystaven silné kritice poukazující na jeho četné nedostatky. Proto se již od spuštění počítalo s tím, že jej bude nutné zdokonalovat a rozvíjet, zahrnout do něj postupně i další skleníkové plyny a průběžně rozšiřovat množství zapojených oborů.

Legislativně byl systém zakotven směrnicí 2003/87/ES. Ta upravuje metodiku vstupu do systému, klasifikuje kategorie zařízení, která do něj spadají

---

⁸⁹ TOŠOVSKÁ, Eva a kol. *Makroekonomické souvislosti ochrany životního prostředí*, 1. vyd., Praha: C. H. Beck, 2010, s. 112

⁹⁰ Zpráva Komise Evropskému parlamentu a Radě, požadovaná na základě článku 21 nařízení Evropského parlamentu a Rady (EU) č. 525/2013 ze dne 21. května 2013 o mechanismu monitorování a vykazování emisí skleníkových plynů a podávání dalších informací na úrovni členských států a Unie vztahujících se ke změně klimatu a o zrušení rozhodnutí č. 280/2004/ES Pokrok v plnění cílů Kjótského protokolu a cílů EU pro rok 2020.

a princip jeho fungování. Současně byly vytvořeny evropské emisní povolenky (European Union Allowances – EUA). V rámci jednotlivých zemí poté vznikly národní rejstříky obchodu s povolenkami a byli stanoveni jejich provozovatelé⁹¹. Na základě výše historicky vypouštěných emisí pak každý stát požádal o Evropskou komisi o "startovací" balíček emisních povolenek, které byly podnikům následně bezplatně rozděleny⁹².

Cena povolenek se zpočátku držela na předpokládaných 30 € za kus. Podle tehdejších odhadů Evropské komise by byla tato hladina motivační pro zavádění nových technologií a dostačující pro postupné snižování emisí. Z dnešního pohledu není těžké odhalit stěžejní důvod, proč systém v **prvním období** nefungoval dostatečně efektivně – již roku 2007 vyšlo najevo, že státy si v obavě o fungování svých podniků hned v počáteční fázi vyžádaly prostřednictvím NAP⁹³ nadměrné množství povolenek. Počet takto vytvořených přebytků se pohyboval kolem 67,5 mil. kusů, což způsobilo strmý pokles cen povolenek a tím i efektivity celého systému.⁹⁴

Ve **druhé**, pětileté fázi obchodování, plánovala EU tuto chybu napravit. Během příprav k jejímu zavedení byly jednotlivé NAP přísně revidovány Evropskou komisí a vráceny státům k přepracování. Do systému se poprvé zapojilo Norsko, Lichtenštejnsko, Island i tehdy nové členské státy EU. Systém EU ETS byl propojen s CDM a jeho součástí se tak stal i obchod s Kjótskými povolenkami CER. V platnost rovněž vstoupil nový klimaticko-energetický balíček EU se stanoveným cílem snížit emise CO₂ o 20 % do roku 2020, čímž se EU ETS stal nejvýznamnějším nástrojem environmentální politiky EU.

Cena povolenky se díky tomu opět dostala na hodnotu 20 € a mohla pravděpodobně i stoupat, kdyby v roce 2008 nenastala ekonomická recese. Jedním z jejích následků bylo plošné zavírání mnoha energeticky náročných provozů, díky čemuž opětovně došlo k přesycení trhu s povolenkami a

---

⁹¹ V ČR je jím společnost OTE a.s.

⁹² Dostupné online na: http://www.mzp.cz/cz/emisni_obchodovani [citováno 16.3.17].

⁹³ *National Allocation Plans*, tedy Národní plány přidělování (emisních povolenek).

⁹⁴ Dostupné online na: <http://eur-lex.europa.eu/legal-content/CS/ALL/?uri=COM:2017:48:FIN> [citováno 17.3.17].

nevyhnutelnému poklesu jejich ceny, která se v době uzavření rukopisu pohybuje okolo 6 € za kus⁹⁵.

Graf vývoje cen povolenek⁹⁶:

Zavádění **třetí fáze** systému začalo v roce 2013, končit by měla roku 2020. Přes snahu o zdokonalení systému zůstává jeho hlavním problémem stále nadměrné množství povolenek. Současný přebytek se odhaduje na 2 miliardy kusů a prognózy varují, že do roku 2020 by se mohl vyšplhat až na 2,6 mld. Komise proto vypracovala několik návrhů opatření, která by měla vést ke zvýšení cen povolenek a navrátit tak celému systému jeho hlavní účel; tedy motivovat státy ke snižování emisí, investicím do rozvoje a širšímu využití obnovitelných zdrojů.

Návrhy opatření předložila Komise již v červenci 2012, ovšem ze strany států nebyly přijaty s nadšením a nejzásadnější z nich, tzv. **Backloading**⁹⁷, se

⁹⁵ Přesněji 5.91 EUR jako cena při otevření obchodování, při kterém cena povolenek nevystoupala nad 6.53 EUR/kus. Více dostupné online na: <https://www.investing.com/commodities/carbon-emissions-historical-data> [citováno 3.9.2017]

⁹⁶ Obrázek dostupný online: https://energytransition.org/wp-content/uploads/2017/02/eua_price_chart.png [citováno 25.8.2017]

podářilo prosadit až v únoru 2014. Dle dopadové studie Evropské komise⁹⁸ je však právě *backloading* nejrychlejším a nejefektivnějším řešením hlavní slabiny systému obchodování EU ETS.

Další regulační opatření Komise, **rezerva tržní stability** (*Market Stability Reserve, MSR*) pro EU ETS, prošla Evropským parlamentem až v červenci 2015. Zatímco v případě *backloadingu* jde o opatření dočasné (stažené povolenky se budou na trh postupně vracet), rezerva tržní stability by měla být permanentní změnou stávajícího systému.

„Cenové ocenění emisí je klíčovou reakcí, která reaguje na problém přebytku oxidu uhličitého v atmosféře. Existují dvě možnosti, jak cenově zatížit emise uhlíku: obchodování s povolenkami nebo zdanění emisí. Každá z metod má své klady a zápory, proto se často užívá hybridního mechanismu, mezi kterých patří i MSR navrhovaná Evropskou unií. Ta má snížit počet emisních povolenek na trhu.“⁹⁹

Snižování nabídky emisních povolenek (respektive navyšování jejich ceny) nebo zdanění emisí jsou vzhledem k tomu, že celý systém stojí na tržním principu, jedinými regulačními nástroji, které má Evropská komise momentálně k dispozici.

„V říjnu 2014 Evropská rada rozhodla o rozšíření strategie 20-20-20 a vytvoření nových cílů do roku 2030. Konkrétně jde o: 40 % snížení emisí skleníkových plynů ve srovnání s rokem 1990, 27% podíl obnovitelných zdrojů na primárních energiích v roce 2030 a 27% zlepšení energetické účinnosti do roku 2030. Aby bylo cílů dosaženo, očekává se, že bude nutné investovat ročně více než 38 mld. € v období 2011–2030.“

---

⁹⁷ *Backloading* umožňuje dočasně stáhnout z trhu až 900 mil. emisních povolenek a navýšit tak jejich cenu. Dostupné online na: <http://euractiv.cz/clanky/energeticka-ucinnost/backloading-emisnich-povolenek-muze-byt-schvalen-do-mesice-evropska-unie-eu-ets-emise-co2-stazeni-011275/> [citováno 17.3.17].

⁹⁸ Dostupné online na: https://ec.europa.eu/clima/policies/ets/auctioning/docs/swd_2012_xx2_en.pdf [citováno 10.4.17].

⁹⁹ Dostupné online: <http://oenergetice.cz/evropska-unie/obchodovani-s-povolenkami-a-market-stability-reserve/> [citováno 17.3.17]

Čtvrtá fáze obchodování s emisními povolenkami již s těmito nově stanovenými cíli počítá. Její zahájení se plánuje na rok 2021 a *MSR* bude její součástí (přesto se jeho spuštění očekává ještě před zahájením, aktuálně 1. ledna 2019).¹⁰⁰ Evropská komise v této fázi rovněž plánuje zvýšení ročního lineárního redukčního faktoru z 1,74 % na 2,2 %, od čehož si slibuje rychlejší snižování emisí zařazených do systému.

Bezplatné přidělování emisních povolenek se nadále omezí pouze na padesát nejhroženějších sektorů průmyslu v rámci tzv. *Carbon Leakage*¹⁰¹. Systém je nastaven tak, aby motivoval a zvýhodňoval podniky, které se snaží modernizovat a zlepšovat používané technologie. Dále se počítá se založením dvou nových fondů, které budou podporovat rozvoj a přechod na nízkouhlíkové energie. Jeden z nich by se měl zaměřovat na modernizaci stávajících zařízení, zatímco druhý na nové projekty.

Připustíme-li, že systém EU ETS je efektivní pouze při ceně povolenky 20 € a výše, fungoval od svého zavedení během prvních deseti let reálně pouze tři roky. Se zavedením *backloadingu* sice ceny povolenek mírně stoupají, zatím se však zdá, že jim přes výše zmíněnou hranici tato regulace nepomůže. Systém podle kritiků funguje spíše ze setrvačnosti a v žádném případě není ani přes nová opatření Komise dostatečně efektivní. Jeho efektivita závisí na příliš mnoha faktorech, které není možné kontrolovat ani jakkoli regulovat. V současnosti například hrozí, že po odchodu Velké Británie z EU zaplaví evropský trh levné britské povolenky a způsobí tak nový pokles cenové hladiny.

3.4 Nařízení a směrnice EU regulující ochranu klimatu

3.4.1 Nařízení

Nařízení Evropského parlamentu a Rady (EU) č. 517/2014 o fluorovaných skleníkových plynech a o zrušení nařízení (ES) č. 842/2006

---

¹⁰⁰ Dostupné online na: <http://oenergetice.cz/evropska-unie/reforma-trhu-s-emisnimi-povolenkami-by-mohla-odstartovat-v-roce-2019/> [citováno 26.4.17]

¹⁰¹ Ke *Carbon Leakage* dochází v případě, kdy je nadprodukce emisí CO₂ v jednom státě způsobena jejím snížením v jiné zemi s přísnější environmentální politikou. Dostupné online na: <http://eur-lex.europa.eu/legal-content/CS/TXT/?uri=CELEX%3A52014SC0016> [citováno 28.4.17]

stanoví pravidla pro omezování úniků, používání, znovuzískávání a zneškodňování fluorovaných skleníkových plynů a související doplňková opatření. Ukládá také podmínky pro uvádění na trh v případě určitých výrobků a zařízení, které obsahují fluorované skleníkové plyny nebo jejichž provoz je na těchto plynech závislý, dále ukládá podmínky pro konkrétní způsoby použití fluorovaných skleníkových plynů a konečně stanoví množstevní limity pro uvádění částečně fluorovaných uhlovodíků na trh. Nařízení, jak už vyplývá z jeho názvu, zrušilo nařízení (ES) č. 842/2006, a to z toho důvodu, že Evropský parlament a Rada se chtěly blíže posunout k naplnění environmentálních cílů stanovených předtím Komisí. Nařízení je zacíleno na snižování emisí předmětných skleníkových plynů, a sice až o dvě třetiny do roku 2030 (oproti roku 2010).¹⁰²

Pro účely nařízení se fluorovanými skleníkovými plyny myslí částečně fluorované uhlovodíky, zcela fluorované uhlovodíky, fluorid sírový a další skleníkové plyny s obsahem fluoru uvedené v příloze I nařízení, nebo směsi obsahující některou z těchto látek.

Dle čl. 3 nařízení: *„je úmyslné vypouštění fluorovaných skleníkových plynů do atmosféry zakázáno, pokud toto vypouštění není technicky nezbytné pro určené použití; provozovatelé zařízení, která obsahují fluorované skleníkové plyny, přijmou preventivní opatření, aby zabránili jejich neúmyslnému vypouštění. Přijmou veškerá technicky a ekonomicky proveditelná opatření za účelem minimalizace úniků fluorovaných skleníkových plynů.“* Stejně tak je dle čl. 11 *„zakázáno uvádění výrobků a zařízení uvedených v příloze na trh“*. *„Výrobky a zařízení, jež obsahují fluorované skleníkové plyny nebo jejichž provoz je na těchto plynech závislý, nesmějí být uváděny na trh bez označení.“* (čl. 12).

Provozovatelé stacionárních zařízení nebo chladících jednotek chladírenských nákladních vozidel a přívěsů, které obsahují fluorované skleníkové plyny v jiné než pěnové formě, jsou dle čl. 8 nařízení povinni zajistit, aby znovuzískání těchto plynů prováděly fyzické osoby, které jsou

---

¹⁰² WOERDMAN, Edwin a kol. *Essential EU Climate Law*, 1. vyd., Cheltenham: Edward Elgar Publishing Limited, 2015, s. 90.

držiteli příslušných certifikátů stanovených v čl. 10 nařízení; to vše proto, aby tyto plyny byly recyklovány, regenerovány nebo zneškodněny.

Komise má povinnost zajistit, aby množství částečně fluorovaných uhlovodíků, které mají výrobci a dovozci právo každoročně uvést na trh v Unii, nepřekročilo maximální množství vypočítané pro příslušný rok. Komise také prostřednictvím prováděcích aktů stanovila pro každého výrobce a dovozce, který oznámí údaje podle čl. 6 nařízení (ES) č. 842/2006, referenční hodnotu na základě ročního průměru množství částečně fluorovaných uhlovodíků.¹⁰³

Dle čl. 19 každý výrobce, dovozce a vývozce, který během předchozího kalendářního roku vyrobil, dovezl nebo vyvezl nejméně jednu metrickou tunu nebo 100 tun ekvivalentu oxidu uhličitého fluorovaných skleníkových plynů a plynů uvedených v příloze II nařízení, oznámí do 31. března 2015 a následně každý rok Komisi údaje uvedené v příloze VII ke každé z těchto látek za daný kalendářní rok. Pro tento účel vydala Komise zvláštní prováděcí nařízení č. 1191/2014.¹⁰⁴

Nařízení Evropského parlamentu a Rady (EU) č. 525/2013 o mechanismu monitorování a vykazování emisí skleníkových plynů a podávání dalších informací na úrovni členských států a Unie vztahujících se ke změně klimatu a o zrušení rozhodnutí č. 280/2004/ES je předpisem, který v podstatě realizuje požadavky Kjótského protokolu na monitoring a dokumentaci emisí skleníkových plynů¹⁰⁵. Pohnutkou pro přijetí tohoto předpisu byla (dle jeho důvodové zprávy) snaha o zlepšení tehdejšího systému monitorování a podávání zpráv za účelem zajištění souladu se závazky a povinnostmi Unie i členských států plynoucími ze stávajících i budoucích

---

¹⁰³ Rozhodnutí Komise č. 2014/774/EU kterým se podle nařízení Evropského parlamentu a Rady (EU) č. 517/2014 o fluorovaných skleníkových plynech stanovují referenční hodnoty na období od 1. ledna 2015 do 31. prosince 2017 pro každého výrobce nebo dovozce, který v souladu s nařízením Evropského parlamentu a Rady (ES) č. 842/2006 oznámil uvedení částečně fluorovaných uhlovodíků na trh.

¹⁰⁴ Prováděcí nařízení Komise (EU) č. 1191/2014 kterým se stanoví formát a způsoby předkládání zpráv uvedených v článku 19 nařízení Evropského parlamentu a Rady (EU) č. 517/2014 o fluorovaných skleníkových plynech.

¹⁰⁵ V této souvislosti je třeba brát zvýšený zřetel na zásadní novelu tohoto nařízení, kterým je Nařízení Evropského parlamentu a Rady (EU) č. 662/2014 kterým se mění nařízení (EU) č. 525/2013, pokud jde o technické provádění Kjótského protokolu.

mezinárodních dohod¹⁰⁶ o změně klimatu a dále pak splnění zákonných požadavků klimaticko-energetického balíčku a podpory vývoje nástrojů pro zmírňování změny klimatu a přizpůsobování se této změně na úrovni Unie.¹⁰⁷

Nařízení tedy v první řadě vytváří mechanismus pro zajištění včasnosti, transparentnosti, přesnosti, jednotnosti, srovnatelnosti a úplnosti zpráv podávaných Unií a jejími členskými státy sekretariátu Rámcové úmluvy OSN o změně klimatu a pro vykazování a ověřování informací týkajících se závazků Unie a jejích členských států v souladu s Rámcovou úmluvou a Kjótským protokolem. Nařízení pro tyto účely ukládá členským státům povinnost zřizovat tzv. Národní inventurní systémy pro odhad antropogenních emisí ze zdrojů a pohlcení pomocí propadů skleníkových plynů uvedených v příloze I nařízení (čl. 5) a dále vytváří Inventurní systém Unie, který spravuje Komise (čl. 6). Komise byla nařízením výslovně oprávněna k přijetí aktu týkajícího se základních požadavků na inventurní systém Unie, což učinila prostřednictvím nařízení Komise v přenesené pravomoci (EU) č. 666/2014.¹⁰⁸

Členské státy mají dle nařízení povinnost každoročně vykazovat Komisi své antropogenní emise skleníkových plynů, údaje podle požadavků Rámcové úmluvy a popis změn svého národního inventurního systému (čl. 7); krom toho mají povinnost Komisi předkládat tzv. přibližné inventury skleníkových plynů (čl. 8). K realizaci těchto povinností přijala Komise prováděcí nařízení Komise (EU) č. 749/2014.¹⁰⁹

Dle čl. 15 nařízení mají členské státy každé čtyři roky podávat Komisi informace o svých vnitrostátních plánech a strategiích v oblasti přizpůsobování se změně klimatu, uvádějící prováděná nebo plánovaná opatření s cílem usnadnit přizpůsobení se změně klimatu. Tyto informace zahrnují hlavní cíle a

---

¹⁰⁶ Ač to důvodová zpráva ve svém úvodu výslovně neuvádí, jedná se zejména o závazky přijaté na základě Kjótského protokolu.

¹⁰⁷ Návrh nařízení Evropského parlamentu a Rady KOM/2011/0789 o mechanismu monitorování a vykazování emisí skleníkových plynů a podávání dalších informací na úrovni členských států a Unie vztahujících se ke změně klimatu.

¹⁰⁸ Nařízení Komise v přenesené pravomoci (EU) č. 666/2014, kterým se stanoví základní požadavky na inventurní systém Unie a zohledňují změny v souvislosti s potenciály globálního oteplování a mezinárodně dohodnutými pokyny k inventurám podle nařízení Evropského parlamentu a Rady (EU) č. 525/2013.

¹⁰⁹ Prováděcí nařízení Komise (EU) č. 749/2014 o struktuře, formátu, postupech předkládání a přezkumu informací vykázaných členskými státy podle nařízení Evropského parlamentu a Rady (EU) č. 525/2013.F

kategorie dopadu změny klimatu, na které jsou opatření zaměřena, jako jsou záplavy, zvyšování mořské hladiny, extrémní teploty, sucha a jiné mimořádné povětrnostní jevy. Dále pak mají státy povinnost podávat Komisi zprávy o finanční a technické podpoře poskytnuté rozvojovým zemím (čl. 16) a zprávy o použití výnosů z dražeb a projektových kreditů (čl. 17).

Dle čl. 21. Komise každoročně posoudí (na základě informací podle tohoto nařízení a po konzultaci s členskými státy) pokrok Unie i jejích členských států při plnění uvedených závazků, aby zhodnotila, zda byl dostačující. Kritériem tohoto posouzení jsou zejména čl. 4 Úmluvy a čl. 3 Kjótského protokolu. Aktuální posouzení Komise je obsaženo ve zprávě ze dne 28. října 2014, evidované Komisí pod číslem jednacím KOM/2014/0689.¹¹⁰

Dle této zprávy dosáhly v roce 2014 celkové¹¹¹ emise skleníkových plynů vypouštěných v EU své nejnižší úrovně od roku 1990. Byly o 19,2 % nižší než roku 1990 a o 21,6 % nižší v porovnání s referenčními roky¹¹² podle Kjótského protokolu. Podle předběžných odhadů se v roce 2013 dále snížily o 1,8 % a k datu uzavření.

3.4.2 Směrnice¹¹³

Směrnice Evropského parlamentu a Rady 2009/31/ES o geologickém ukládání oxidu uhličitého a o změně směrnice Rady 85/337/EHS vytváří právní rámec pro geologické ukládání CO₂, které je bezpečné z hlediska životního prostředí. Předpis se snaží zaručit, že nevznikne významné riziko úniku takto uloženého plynu ani poškození zdraví či životního prostředí, a zabránit vzniku nežádoucích účinků na bezpečnost přepravní sítě či úložišť.

---

¹¹⁰ Zpráva Komise Evropskému parlamentu a Radě, požadovaná na základě článku 21 nařízení Evropského parlamentu a Rady (EU) č. 525/2013 ze dne 21. května 2013 o mechanismu monitorování a vykazování emisí skleníkových plynů a podávání dalších informací na úrovni členských států a Unie vztahujících se ke změně klimatu a o zrušení rozhodnutí č. 280/2004/ES Pokrok v plnění cílů Kjótského protokolu a cílů EU pro rok 2020.

¹¹¹ Statistika skleníkových plynů v EU od roku 1990: http://ec.europa.eu/eurostat/statistics-explained/index.php/Greenhouse_gas_emission_statistics [citováno 26.4.17]

¹¹² Pěti (budoucím) zemím EU byl referenční rok stanoven odlišně (Maďarsku například poněkud netradičně jako průměr let 1985-87) od ostatních států, kde je relevantním rok 1990. United Nations Framework Convention on Climate Change (UNFCCC) (2008), *Kyoto Protocol Reference Manual On Accounting of Emissions and Assigned Amount* (PDF), Bonn, Germany: Climate Change Secretariat (UNFCCC), p. 55, *ISBN 92-9219-055-5*.

¹¹³ Obsah směrnic bude popsán jen zkratkovitě, neboť je z velké míry transponován do znění tuzemských právních předpisů, o kterých pojednává kapitola 4.

Účelem směrnice je snižovat množství CO₂ v atmosféře přímo při jeho vzniku, a tím na základě principu blízkosti přispívat ke snižování míry skleníkového efektu.

Směrnice stanoví požadavky vztahující se na celou dobu životnosti úložiště. Rovněž obsahuje ustanovení o složkách zachycování a přepravy v rámci CCS¹¹⁴, ačkoli na tyto činnosti se vztahují především stávající právní předpisy EU v oblasti životního prostředí, např. směrnice o posuzování vlivů na životní prostředí.

V případech přeshraniční přepravy CO₂, přeshraničních úložišť nebo přeshraničních úložných komplexů plní příslušné orgány dotčených členských států požadavky této směrnice a všech ostatních příslušných právních předpisů Společenství společně. Směrnice tak stanoví rámcová pravidla pro přeshraniční spolupráci. Směrnice také ukládá členským státům předložit Komisi každé tři roky zprávu o provádění této směrnice.¹¹⁵

Směrnice Evropského parlamentu a Rady 2009/28/ES o podpoře využívání energie z obnovitelných zdrojů¹¹⁶ a o změně a následném zrušení směrnice 2001/77/ES a 2003/30/ES má svůj význam v unijní legislativě na ochranu klimatu zejména díky tomu, že si stanovila dlouhodobý cíl mít v rámci

---

¹¹⁴ Carbon Capture and Saving, aneb zachytávání a ukládání vzdušného uhlíku (CO₂).

¹¹⁵ Aktuální je zpráva Komise Evropskému parlamentu a Radě o provádění směrnice Evropského parlamentu a Rady 2009/31/ES o geologickém ukládání oxidu uhličitého a o změně směrnice Rady 85/337/EHS ze dne 25. února 2014.

¹¹⁶ Uvedenou směrnicí doplňuje **směrnice Evropského parlamentu a Rady 2014/94/EU o zavádění infrastruktury pro alternativní paliva**. Obecným cílem této směrnice je sjednotit pravidla pro zavádění alternativních paliv na trh v rámci jednotlivých členských států. Koordinované politiky všech členských států, zavedené na základě směrnice, by měly poskytnout dlouhodobou právní jistotu a koncepci nutnou pro soukromé i veřejné investice do technologií vozidel, paliv a budování související infrastruktury. Směrnicí se zřizuje tzv. „společný rámec opatření pro zavádění infrastruktury pro alternativní paliva v EU“ s cílem snížení závislosti dopravy na ropě, a tedy omezení jejího dopadu na jak na klimatický systém, tak životní prostředí obecně. Směrnice stanoví minimální požadavky na vytvoření infrastruktury pro alternativní paliva, včetně dobíjecích stanic pro elektrická vozidla a plnicích stanic se zemním plynem (CNG) a vodíkem, které mají být implementovány prostřednictvím tzv. „vnitrostátních rámců“ politiky členských států, a dále technické specifikace pro tyto dobíjecí a plnicí stanice a požadavky na informace pro uživatele. Nutno dodat, že strategie navzdory přírůstkům CNG stanic posledních let očividně značně pokulhává v oblasti zavádění dobíjecích stanic pro elektromobily. Více online na: <https://www.pravni prostor.cz/zmeny-v-legislativě/z-uredního-vestníku-eu/smernice-o-zavadeni-infrastruktury-pro-alternativni-paliva> [citováno 26.4.17]

EU 10 % tržního podílu pohonných hmot z obnovitelných zdrojů.¹¹⁷ Ve třetím článku této směrnice je stanoveno, že „do roku 2020 by nejméně 20 % spotřebované energie na území EU mělo pocházet z obnovitelných zdrojů.“

Pro každý stát byl stanoven konkrétní cíl, kterého musí do roku 2020 dosáhnout – v ČR spočívá v dosažení úrovně nejméně 13 % celkové spotřeby energie pocházející z obnovitelných zdrojů. Členské státy mají povinnost přijmout Národní akční plán pro energii z obnovitelných zdrojů, v němž mají být specifikována opatření, která byla a budou konkrétním státem pro splnění těchto cílů přijata.¹¹⁸

4. Právní úprava ochrany klimatu v ČR

Do roku 2016 byl základní platformou pro právní úpravu ochrany klimatu v ČR **Národní program na zmírnění dopadů změny klimatu v České republice**¹¹⁹, schválený v roce 2004. Program definoval základní cíle a opatření v oblasti změny klimatu na národní úrovni tak, aby bylo v maximální možné míře zajištěno splnění redukčních emisních limitů na základě mezinárodních dohod.¹²⁰

Dále pak zmapoval vlivy probíhající změny klimatu a vytyčil strategii státu vedoucí ke zmírňování jejich negativních dopadů. Kromě vysvětlení fyzikálních principů klimatické změny a nastínění vývoje mezinárodních jednání obsahoval údaje o hodnotách emisí skleníkových plynů v ČR včetně projekcí dalšího vývoje a představil návrhy konkrétních opatření na jejich snižování i opatření adaptačních.

Usnesením č. 816 z 26. října 2015 schválila vláda **Strategii přizpůsobení se změně klimatu v podmínkách ČR** (dále jen **Adaptační strategii**). Její obsah vychází z Bílé knihy zvané: „*Přizpůsobení se změně*

¹¹⁷ HOGA, Daniel. Z legislativy Evropské unie, *Správní právo*, 2015, č. 1, s. 12.

¹¹⁸ VLACHOVÁ, Barbora, Fotovoltaické elektrárny a hrozba mezinárodních arbitrází, *Jurisprudence*, 2014, č. 2, s. 35.

¹¹⁹ Přípraven podle požadavků rozhodnutí Rady Evropské Unie 99/296/EC a schválen usnesením vlády ČR č. 187 ze dne 3. března 2004.

¹²⁰ TOŠOVSKÁ, Eva, cit. dílo, s. 156.

klimatu: směřování k evropskému akčnímu rámci“ (2009), má být v souladu s Adaptační strategií EU a zároveň brát v potaz podmínky ČR. Vytvoření a implementace adaptačních plánů a opatření je jedním ze závazků, které ČR přijala v rámci ratifikace Úmluvy.

Na základě výsledků "Komplexní studie dopadů, zranitelnosti a rizik souvisejících se změnou klimatu v ČR", zpracované společností Ekotoxa s.r.o. v listopadu 2015, byl vytvořen "**Národní akční plán adaptace na změnu klimatu**", který se stal implementačním dokumentem **Adaptační strategie ČR**.¹²¹ Akční plán stanovuje konkrétní opatření a úkoly, upřesňuje odpovědnost za plnění termínů, odhaduje náklady na zavedení jednotlivých opatření a rovněž určuje relevantní zdroje jejich financování. Jeho součástí je i strategie vyhodnocování výsledků opatření a soustava indikátorů k jejich průběžnému monitorování.

„Cílem Adaptační strategie ČR je zmírnit dopady změny klimatu přizpůsobením se této změně v co největší míře, zachovat dobré životní podmínky a uchovat a případně vylepšit hospodářský potenciál pro příští generace. Adaptační strategie ČR identifikuje prioritní oblasti (sektory), u kterých se předpokládají největší dopady změny klimatu.“¹²²

24. února 2016 předložila vláda novou strategii ochrany klimatu do roku 2030 (s výhledem do roku 2050). **Politika ochrany klimatu v České republice** (dále jen Politika) nahrazuje Národní program z roku 2004 a představuje novou strategii ČR týkající se boje proti klimatickým změnám a přechodu na nízkouhlíkové hospodářství. Politika navazuje na **Pařížskou dohodu**, respektive její článek 4, odstavec 19, a je v souladu s "*Požadavky nařízení Evropského parlamentu a Rady (EU) č. 525/2013 o mechanismu monitorování a vykazování emisí skleníkových plynů a podávání dalších informací na úrovni členských států a Unie vztahujících se ke změně klimatu. Předkládaná strategie je rovněž v souladu s Plánem přechodu*

---

¹²¹ Celá studie je dostupná online na: [http://www.mzp.cz/C1257458002F0DC7/cz/studie_dopadu_zmena_klimatu/\\$FILE/OEOK-Komplexni_studie_dopady_klima-20151201.pdf](http://www.mzp.cz/C1257458002F0DC7/cz/studie_dopadu_zmena_klimatu/$FILE/OEOK-Komplexni_studie_dopady_klima-20151201.pdf) [citováno 28.4.2017].

¹²² Dostupné online na: http://www.mzp.cz/cz/adaptace_na_zmenu_klimatu [citováno 28.4.2017].

na konkurenceschopné nízkouhlíkové hospodárství do roku 2050, uveřejněným Evropskou komisí v roce 2011."¹²³

Plnění a výsledky Politiky budou, dle vyjádření Ministerstva, poprvé revidovány do konce roku 2021. Po dalším plánovaném přezkoumání závazků plynoucích z Pařížské dohody se v roce 2023 počítá i s aktualizací stávající Politiky.¹²⁴

4.1 Ústavněprávní zakotvení

V ústavním pořádku ČR přímo nenalzáme legální definici ochrany klimatu. Nejblíží množinou je ochrana životního prostředí a přírodních zdrojů, jíž nalezneme krom preambule Ústavy v článku 35 **Listiny základních práv a svobod**¹²⁵, zvláště pak v jeho třetím odstavci: „*při výkonu svých práv nikdo nesmí ohrožovat ani poškozovat životní prostředí, přírodní zdroje, druhové bohatství přírody a kulturní památky nad míru stanovenou zákonem.*“

Jako inspirace dalšího rozvoje čl. 35 Listiny by mohla posloužit ústavní úprava některých rozvojových zemí (zejména Tunisko, Ekvádor a Dominikánská republika¹²⁶ s nečekaně moderními, ekologicky orientovanými ústavami, v nichž jsou otázky životního prostředí, klimatickou změnu nevyjímaje, postaveny (nejméně) na roveň otázkám hospodářským, sociálním a politickým.¹²⁷

---

¹²³ Dostupné online na: <http://www.tretiruka.cz/news/politika-ochrany-klimatu-v-ceske-republice-t-24-2-2016/> [citováno 29.4.2017].

¹²⁴ Dostupné online na: [http://www.mzp.cz/C1257458002F0DC7/cz/politika_ochrany_klimatu_2017/\\$FILE/OEOK-POK-20170329.pdf](http://www.mzp.cz/C1257458002F0DC7/cz/politika_ochrany_klimatu_2017/$FILE/OEOK-POK-20170329.pdf) [citováno 29.4.2017].

¹²⁵ Usnesení předsednictva České národní rady č. 2/1993 Sb., o vyhlášení LISTINY ZÁKLADNÍCH PRÁV A SVOBOD jako součásti ústavního pořádku České republiky.

¹²⁶ Dostupné online na: <http://science.time.com/2014/01/29/tunisia-recognizes-climate-change-in-its-constitution/> [citováno 19.8.17].

¹²⁷ ZACHOVÁ, Markéta. Právo na příznivé životní prostředí v ústavním systému České republiky, *Právní rozhledy*, 1999, č. 2, s. 95.

4.2 Zákon o látkách, které poškozují ozonovou vrstvu

Zákon č. 73/2012 Sb., o látkách, které poškozují ozonovou vrstvu, a o fluorovaných skleníkových plynech, v platném znění po poslední novelizaci zákonem č. 89/2017 Sb., navazuje na výše zmíněnou relevantní komunitární právní úpravu¹²⁸.

Zákon především ukládá subjektivní **povinnosti** ohledně zneškodnění a znovuzískávání regulovaných skleníkových plynů, označování výrobků nebo zařízení, které je obsahují a podmínek provozu takových zařízení. Dále pak za regulované látky stanovuje poplatky a nařizuje označování výrobků a zařízení obsahujících fluorované skleníkové plyny.

Souvislost tohoto zákona s problémem klimatické změny je jasná – plně (HPFC) i částečně (PFC) fluorované uhlovodíky (tzv. F-plyny) mají mnohonásobně vyšší potenciál globálního oteplování i dobu setrvání v atmosféře než oxid uhličitý a potřeba regulace nejen jejich emisí, ale i činností v zákoně vypočtených (viz směrnice výše), se díky růstu jejich používání do budoucna dle mého názoru pravděpodobně ještě zvýší.

Ministerstvo k provedení zákona vydalo zvláštní vyhlášku, zaměřenou na prevenci emisí výše uvedených látek.¹²⁹

4.3 Zákon o podmínkách obchodování s emisními povolenkami

Zákon č. 383/2012 Sb., o podmínkách obchodování s povolenkami na emise skleníkových plynů, v platném znění, je základní vnitrostátní právní předpis, který upravuje práva a povinnosti provozovatelů zařízení, provozovatelů letadel i dalších osob při obchodování s povolenkami na emise skleníkových plynů. Dále pak postup při vydávání povolení k emisím

---

¹²⁸ Jmenovitě na nařízení Evropského parlamentu a Rady (ES) č. 517/2014 o některých fluorovaných skleníkových plynech a nařízení Evropského parlamentu a Rady (ES) č. 1005/2009 o látkách, které poškozují ozonovou vrstvu.

¹²⁹ Vyhláška Ministerstva životního prostředí č. 257/2012 Sb., o předcházení emisím látek, které poškozují ozonovou vrstvu, a fluorovaných skleníkových plynů.

skleníkových plynů a rozhodování o jeho změnách, podmínky hospodaření s povolenkami, použití jednotky snížení emisí (CER), působnost orgánů a sankce (§ 1 zákona).

Systém obchodování s emisními povolenkami, zavedenými v českém právním řádu na základě komunitárního předpisu¹³⁰, byl již vysvětlen výše, a proto se zaměřím jen na specifika tuzemské úpravy.

Zákon definuje nezbytné základní **pojmy** – zařízení, skleníkový plyn, emise, provozovatel zařízení, provozovatel letadla, povolení, povolenka, ekvivalent tuny CO₂, nový účastník na trhu, projektová činnost, jednotka snížení emisí, jednotka ověřeného snížení emisí, jednotka přiděleného množství, výrobce elektřiny, provozovatel obchodní letecké dopravy aj.

Z těchto je nezbytné definovat **rozdíl mezi povolením a povolenkou**.

Povolením má zákonodárce namysli samotné oprávnění provozovatele zařízení či letadel vypouštět skleníkové plyny. §3 zákona říká: „*Provozovatel zařízení je povinen je provozovat jen na základě a v souladu s povolením vydaným Ministerstvem.*“ Zákon předepisuje obsahové náležitosti žádosti o povolení a podmínky jeho nabytí, změny i zániku.

Povolenkou se naopak myslí oprávnění k emisi skleníkových plynů v ekvivalentu jedné tuny ekvivalentu CO₂ inkorporované do cenného papíru, který je obchodovatelný prostřednictvím národního správce rejstříku obchodování s povolenkami, jež je operátorem trhu založeným podle energetického zákona.¹³¹ Povolenky pro provozovatele zařízení pro obchodovací období od 1. ledna 2013 do 31. prosince 2020 a pro každé následující obchodovací období, které nejsou přiděleny bezplatně podle tohoto zákona, jsou draženy v souladu s pravidly stanovenými nařízením Evropské komise.

---

¹³⁰ Směrnice Evropského parlamentu a Rady 2003/87/ES o vytvoření systému pro obchodování s povolenkami na emise skleníkových plynů ve Společenství a o změně směrnice Rady 96/61/ES.

¹³¹ Blíže § 20a zákona č. 458/2000 Sb., o podmínkách podnikání a o výkonu státní správy v energetických odvětvích a o změně některých zákonů (energetický zákon).

V letech 2013 až 2020 má ČR k dispozici celkem 645 milionů povolenek. Z toho je 342 milionů (54%) draženo¹³² a 303 mil. (46%) zdarma přiděleno českému průmyslu.¹³³ Ministerstvo rozhoduje o přidělení bezplatných povolenek provozovatelům zařízení a provozovatelům letadel na jednotlivé roky obchodovacího období postupem a v množství vypočítaném na základě referenčních hodnot stanovených zvláštním předpisem Evropské unie.¹³⁴ Bezplatné povolenky v souvislosti s modernizací výroby elektřiny se přidělí na základě žádostí provozovatelů zařízení o jejich přidělení podle národního plánu investic do vybavení a modernizace infrastruktury a čistých technologií.

V části čtvrté zákon reguluje **zjišťování, vykazování a ověřování množství emisí**. V zásadě platí, že provozovatel zařízení zjišťuje a vykazuje množství emisí v rozsahu a postupem stanoveným zvláštním předpisem Evropské unie¹³⁵ a podle plánu pro monitorování a vykazování emisí uvedeném v povolení.

§17 odst. 1 zákona říká: „Povolenky, jednotky přiděleného množství i jiná práva k vypouštění emisí jsou majetkem České republiky, se kterým hospodaří Ministerstvo.“ Odst. 2: „Jednotky přiděleného množství (AAU), které Česká republika nevyužije ke splnění svého závazku vyplývajícího z Kjótského protokolu, a jiná práva k vypouštění emisí, která rovněž nevyužije ke splnění jiných závazků, může Ministerstvo prodat v rámci mechanismu mezinárodního emisního obchodování podle článku 17 Kjótského protokolu nebo podle pravidel stanovených přímo použitelným předpisem Evropské unie.“¹³⁶

Zákon obsahuje i represivní ustanovení o **správních deliktech**. Na této části je s ohledem na vymahatelnost práva EU důležitá skutečnost, že

---

¹³² Povolenky draží operátor trhu a výnos z jejich dražeb je příjmem státního rozpočtu.

¹³³ Důvodová zpráva k zákonu č. 383/2012 Sb., o podmínkách obchodování s povolenkami na emise skleníkových plynů.

¹³⁴ Rozhodnutí Komise 2011/278/EU kterým se stanoví přechodná pravidla harmonizovaného přidělování bezplatných povolenek na emise platná v celé Unii podle článku 10a směrnice Evropského parlamentu a Rady 2003/87/ES.

¹³⁵ Nařízení Komise 601/2012/EU o monitorování a vykazování emisí skleníkových plynů podle směrnice Evropského parlamentu a Rady 2003/87/ES.

¹³⁶ Rozhodnutí Evropského parlamentu a Rady 406/2009/ES o úsilí členských států snížit emise skleníkových plynů, aby byly splněny závazky Společenství v oblasti snížení emisí skleníkových plynů.

nepostihuje porušení svých ustanovení, ale ukládá sankce za správní delikty spočívající v porušení určitých nařízení Komise.

Orgány vykonávající státní správu na dotčeném úseku jsou Ministerstvo a Inspekce životního prostředí. Nad plněním zejména oznamovací povinnosti a dodržováním zákazů vykonává dohled Česká národní banka.

5. Návrhy de lege ferenda

5.1. Mezinárodní právo

Mohly by k vyřešení problému změn klimatu pomoci mezinárodně závazné limity těžby fosilních paliv, a tím i nevyhnutelné zvýšení jejich cen? Nebo by stejnou práci vykonala mnohem lépe klimatická daň uvalená zejména na každý barel prodaný na ropné burze?

Nejen tyto otázky je třeba si položit, pokud chceme omezit spotřebu fosilních paliv a tím výrazně zpomalit zvyšování obsahu skleníkových plynů v atmosféře. Je zřejmé, že úspěšnému boji proti globálním změnám klimatu rozhodně škodí velkoplošné kácení a vypalování pralesů, které tvoří přirozené propady skleníkových plynů (zejména CO₂) a jejich rezervoáry. Deforestace je bohužel poměrně běžná v mnoha rozvojových, zejména tropických zemích (především v Brazílii¹³⁷ a Indonésii¹³⁸).

V oblasti propadů a ukládání vzdušného CO₂ existuje jednotka karbonkreditu, která udává, kolik vzdušného oxidu uhličitého je možné navázat na 1 hektar (pra)lesa. Pakliže se v rámci Evropské Unie podařilo poměrně úspěšně zavést systém emisních povolenek (bez ohledu na jeho skutečné

---

¹³⁷Odlesňování Brazílie: <https://goo.gl/wqfVmB> [citováno 1.8.2017]

¹³⁸Krise v Indonésii týkající se desítek tisíc požárů pralesů a rašelinišť byla zatím snad jednou z největších přírodních katastrof 21. století. Konče 14. říjnem 2015 byly díky požárům denní emise CO₂ Indonésie ve 26 ze 44 dnů dokonce vyšší než denní emise USA (tj. více než 13.5 megatun CO₂), ve kterých ale ještě nejsou započítány vlivy nepřímé, rovněž nepochybně tvořící emise skleníkových plynů, jakým jsou např. vliv na zdraví milionů obyvatel regionu Více dostupné online na: <http://www.wri.org/blog/2015/10/indonesia%E2%80%99s-fire-outbreaks-producing-more-daily-emissions-entire-us-economy> [citováno 16.11.2015]

výsledky a obtíže s realizací), je možné, že v budoucnu by mohla (nejen) EU stejně tak přikročit k povinnému předepisování nákupu karbonkreditů, které by si musel každý podnik pořídit v návaznosti na své emise CO₂. Přitom by byl stanoven přirozený limit produkovaných povolenek, daný globálními kapacitami pralesů. Ač by se tak mohlo zdát, nejedná se o utopickou konstrukci – projekt prodeje karbonkreditů již funguje v omezené míře pod patronátem OSN v rámci Programu snižování emisí z kácení a ničení lesů¹³⁹. Tento systém je však bohužel aplikovatelný pouze na oxid uhličitý, jelikož ostatní skleníkové plyny nelze zachytávat pomocí fotosyntézy.

Co se týče letecké dopravy, jejíž klimatické dopady jsou podle IPCC až čtyřnásobně vyšší než emise skleníkových plynů vypouštěných samotnými letadly, je v plánu zavést systém emisních povolenek pro letecké společnosti s názvem CORSIA (*the Carbon Offsetting and Reduction Scheme for International Aviation*). Systém by měl začít fungovat v roce 2021, ovšem mnoho zemí včetně USA a Číny přislíbilo, že do něj vstoupí již o rok dříve; do roku 2027 bude přitom účast v systému dobrovolná. Dá se předpokládat, že se OSN v čele s Konferencemi smluvních stran (Pařížské dohody) bude snažit systém co nejdříve začlenit mezi jednotlivé závazky států (INDC's). K tomu mohou sloužit zejména dodatky k Pařížské dohodě.

Smlouva prozatím bohužel netýká emisí z vnitrostátních letů, které vytváří celých 40 % emisí skleníkových plynů, co lety mezinárodní. I jejich spojení se závazky obsaženými v Pařížské dohodě by tedy bylo více než vhodné.

5.2 Právo EU

Pro snížení emisí skleníkových plynů pocházejících ze sektoru dopravy by si zejména unijní normotvůrci měli vzít vedle Nizozemí za příklad Norsko, které je světovým průkopníkem v oblasti elektromobility¹⁴⁰. Tyto vozy tvoří

---

¹³⁹ *Reduced Emissions from Deforestation and Forest Degradation Programme*, UN-REDD.

¹⁴⁰ FIGENBAUM Erik, KOLBENSTVEDT Marika, *Electromobility in Norway - experiences and opportunities with Electric vehicles*, s.21, ISBN 978-82-480-1466-9. Dostupné online na: <https://www.toi.no/getfile.php?mmfileid=33828> [citováno 8.8.2017]

(společně s automobily hybridními) díky moudře nastavenému odpouštění DPH, importního cla a dalším subvencím¹⁴¹ již celou čtvrtinu nově registrovaných aut. Po dlouholetých snahách EU o snižování emisí CO₂ (ekvivalentu) u nově vyrobených automobilů se nabízí spojit tato opatření s právní harmonizací výše zmíněných ekonomických nástrojů tak, aby společně s tvorbou sítě moderních rychlonabíjecích stanic podíl elektromobilů v automobilové dopravě (zejména ve městech) rostl. Vedlejším pozitivním efektem by bylo jednodušší zavádění nízkoemisních zón ve velkých evropských metropolích a související zlepšení kvality ovzduší. Daná legislativa by ovšem ideálně měla být navázána na zvýhodnění využívání elektrické energie z obnovitelných zdrojů právě elektromobily, a to vzhledem k časté nutnosti její okamžité spotřeby i související uhlíkové stopě při využívání energie z fosilních paliv (v ČR zejména z hnědouhelných elektráren).

Prostor pro zlepšení vidím například i v právu na ochranu spotřebitele, kde lze doporučit jednak vyšší podporu vzdělávání v otázkách účinné ochrany klimatu (např. co se týče palmového oleje), jednak zlepšení spotřebitelského práva ve smyslu práva na informace tak, jak již naznačuje vývoj v EU například v oblasti označování potravin nebo energetické náročnosti spotřebičů. Sám si totiž pokládám otázku, proč nemohu při koupi zboží vidět, kolik skleníkových plynů zabrala jeho výroba či expresní letecká přeprava.

S výše zmíněným spotřebitelským právem jistě souvisí i snaha o fiskální omezení spotřebitelské svobody (ve smyslu principu znečišťovatel platí a principu ekonomické stimulace) pomocí daní a poplatků. Nabízí se zavést zejména „klimatickou“ (spotřební) daň na pohonné hmoty, díky které by mělo přijít alespoň mírné snížení jejich spotřeby a s tím souvisejících emisí skleníkových plynů. U takto vybrané daně se nabízí její účelová vázanost (respektive vázanost její „klimatické složky“) na použití k dalšímu snižování emisí pomocí dotací či subvencí, ať už na nákup výše zmíněných elektromobilů či například jako odpuštění DPH či daně z nemovitosti pro takzvané pasivní domy.

---

¹⁴¹ Všechna mýta zdarma, vnitrostátní trajekty jen za cenu přepravovaných pasažérů (auto zdarma), parkování zdarma.

5.3 Adaptační strategie

Nedostatečné mitigační strategie, které doposud převládaly a mnohdy stále převládají v národních i mezinárodních opatřeních, přijatých jako součást boje se změnami klimatického systému, zřejmě donutí lidstvo k větší adaptaci na změnu klimatu, jíž se rozumí proces průběžného přizpůsobování přírodních i socioekonomických systémů probíhající i očekávané změně klimatu.¹⁴² Účelem adaptace by mělo být včasné snížení zranitelnosti systémů (přirozených i socioekonomických), a to za stavu co možná nejbližšímu ideálu udržitelného rozvoje. Příprava na adaptaci by ovšem měla být zřejmě zajištěna s dostatečným předstihem společně s jejím právním rámcem a v náležité režii orgánů veřejné správy.

Nejen výše zmíněná Zelená kniha, ale i Strategie přizpůsobení se změně klimatu v podmínkách ČR udělaly do velké míry krok správným směrem a na jejich základě se v budoucnu dají očekávat nové směrnice a nařízení, ale rovněž změny zákonů (například energetického či lesního) či nařízení vlády.

Ačkoli se tato práce zaměřila především na mitigační opatření, je třeba poznamenat, že zkušenosti nasvědčují tomu, že v rozvojových zemích stále zůstávají nejúčinnějšími především opatření adaptační.¹⁴³ Pro inspiraci může v této souvislosti sloužit skutečnost, že vyspělé země poskytly jen v letech 2010–2012 téměř 30 mld. USD¹⁴⁴ zemím rozvojovým na jejich adaptační opatření. Dle mého názoru bychom měli i nadále upřednostňovat mitigaci, ovšem neměli být k přístupu adaptace zejména ve vnitrostátním právu skeptičtí. ČR prozatím počítá s přijetím adaptačních opatření mj. pro oblasti vodního hospodářství, zemědělství, lesnictví a zdravotnictví.¹⁴⁵

---

¹⁴² Tato myšlenka je zmíněna i v oficiálním dokumentu Ministerstva životního prostředí: *Strategie přizpůsobení se změně klimatu v podmínkách ČR*, s. 99.

¹⁴³ Ministerstvo zahraničních věcí. *Zpráva o zahraniční politice České republiky leden–prosinec 2009*, s. 58.

¹⁴⁴ Do roku 2020 by mělo být na stejné účely vynaloženo dalších až 100 mld. USD. Více dostupné online na:

https://www.gov.uk/government/uploads/system/uploads/attachment_data/file/562317/Roadmap_for_UK_website.pdf [citováno 8.8.2017]

¹⁴⁵ Národní program na zmírnění dopadů změny klimatu v České republice, s. 80-81.

Závěr

Tato diplomová práce pojednala o právní úpravě ochrany klimatu se zaměřením na platnou právní regulaci, a především její nedávný vývoj na úrovni mezinárodněprávní, unijní a vnitrostátní.

Největší hrozbu pro vztah člověka a klimatického systému, spočívající ve zrychlení klimatické změny a zvýšení její intenzity, představuje bezpochyby nedostatečně regulovaný nárůst emisí skleníkových plynů, který je důsledkem zejména průmyslové výroby, dopravy, chovu dobytka a odlesňování.

Vzhledem k setrvačnosti celé problematiky ještě nejsme na vrcholu celkového oteplení a zatím není ani zdaleka jisté, zda se podaří dosáhnout v současné době nejčastěji deklarovaného cíle zvýšení globální průměrné teploty o 2° C oproti stavu před průmyslovou revolucí.

Při hledání řešení tohoto vleklého problému je dle mého soudu třeba brát na vědomí především spektrum nejen globálních, ale především vnitrostátních právních nástrojů, které dokáží ještě efektivněji regulovat emise nejen oxidu uhličitého, ale i dalších, násobně účinnějších a mnohdy nedostatečně regulovaných skleníkových plynů, mezi kterými je zejména metan (pocházející především z chovu dobytka).

Na mezinárodněprávní úrovni bylo v období po Kjótském protokolu možno zaznamenat schválení dodatku z Dauhá, jehož záměrem bylo právně závazně stanovit pokračování platnosti Kjótského protokolu na dalších 8 let druhého kontrolního období, což se vzhledem k nedostatečnému počtu ratifikujících států nakonec nesetkalo s úspěchem.

Také tím se částečně předurčil vývoj budoucích jednání především o Pařížské dohodě. Ta má i přes proklamované¹⁴⁶ odstoupení USA potenciál se stát prozatím nejdůležitějším mezinárodněprávním nástrojem ochrany klimatu a jako autor této práce ji považuji za velký diplomatický úspěch.

---

¹⁴⁶ Donald Trump přitom může od Dohody jménem USA odstoupit až roku 2020.

Na klimatickém právu Evropské Unie je očividná vyšší efektivita oproti právu mezinárodnímu, což je dle mého názoru zejména díky lepší vynutitelnosti sekundárního práva. Tato efektivita je přítomna i přes očividně velice špatně fungující systém obchodování s emisními povolenkami, který vzhledem k nízkým cenám povolenek v současnosti zdaleka neplní původní myšlenku zdražení emisí skleníkových plynů na úroveň, která by motivovala společnosti k provozu obnovitelných zdrojů. Pozornost EU se tedy upírá k jeho vzkříšení pomocí nástrojů *Backloadingu* a Rezervy tržní stability.

Právo EU se detailně zabývá i oblastmi, které mezinárodní klimatické právo příliš nereguluje (systém EU ETS) nebo je reguluje nedostatečně (např. geologické ukládání CO₂). Mezinárodní společenství se jistě za poslední léta od EU inspirovalo, ale proměnlivost politické situace (Brexit, Trumpem proklamované odstoupení USA od Pařížské dohody) hraje nejen v EU stále až příliš velkou roli.

Jak bude probíhat vývoj zejména mezinárodní úpravy, je vzhledem k jejímu dosavadnímu vývoji obtížné předpovědět. Dá se očekávat velká důvěra v nedávno schválenou Pařížskou dohodu podobně, jako se v Evropské unii dá čekat pokračování systému obchodování s emisními povolenkami i po roce 2020. Protože se mezinárodní klimatické právo dynamicky vyvíjí, nezbyvá než projevit vlastní názor spočívající v naději, že se problém klimatické změny podaří vyřešit dříve, než planetu zasáhnou její předpokládané ničivé následky.

Výhodou právních předpisů je, že se jimi dá přesně stanovit hranice, za kterou již jednotlivec či státy nesmí vstoupit, respektive při jejímž překročení hrozí sankce. Nevýhodou potom, především v právu mezinárodním, absence jeho efektivní vynutitelnosti a jiné fungování, než je tomu u práva vnitrostátního. Právě proto má autor této práce zato, že stejně jako u ústavních předpisů by měly i ty mezinárodní, zejména co se týče mezinárodního práva životního prostředí, jaksi „prosvítat“ do právních řádů států a být zčásti přímo vnitrostátně aplikovatelné podobně, jako je tomu u nařízení Evropské unie.

Je otázkou, kde leží hranice suverenity států a kam až sahá společné právo na neměnicí se klimatický systém – dle mého názoru byla v těchto otázkách státní suverenity do jisté míry překonána a měla by tedy být pro vyšší

dobro, spočívající v co možná nejdřívějším dosažení emisní rovnováhy, rozumně omezena. Zda k tomuto omezení postačí právně nezávazné vlastní závazky států (INDC's) ukáže až čas. Radikálnější způsoby omezení státní suverenity (například pomocí obchodního embarga zejména v oblasti fosilních paliv) v současnosti velmi nepravděpodobné a zásadní změna zejména mezinárodního práva na ochranu klimatu nejméně v příštích několika letech stejně tak. Nezbyvá tedy, než doufat účinnost Pařížské dohody i dalšího právního i neprávního snažení lidstva, když ne na cestě k dosažení ideálu v podobě schopnosti přesně kontrolovat množství antropogenních emisí CO₂ v atmosféře, tak alespoň na cestě k brzkému dosažení emisní rovnováhy a celkového oteplení pod 2° C.

Seznam zkratk

CER – *Certified Emissions Reductions*

COP – *Conference of the Parties* – konference smluvních stran Úmluvy

EU – ETS – *The European Emission Trading system* – Evropský systém obchodu s emisními povolenkami

INDCs – *Intended Nationally Determined Contributions* – Vnitrostátně stanovené redukční příspěvky, plány jednotlivých států na snižování emisí

IPCC – *Intergovernmental Panel on Climate Change* – Mezivládní panel pro změny klimatu

MSR – *Market Stability Reserve* – Rezerva tržní stability

MŽP – Ministerstvo životního prostředí ČR

UNEP – *United Nations Environment Programme* (Program OSN pro životní prostředí)

UNFCCC – *United Nations Framework Convention on Climate Change*

Dohoda – Pařížská dohoda

Listina – Listina základních práv a svobod

Ministerstvo – Ministerstvo životního prostředí ČR

Protokol – Kjótský protokol k Rámcové úmluvě o změně klimatu

Úmluva – rámcová úmluva OSN o změně klimatu

Seznam zdrojů

Mezinárodní smlouvy

Deklarace z Rio de Janeiro – http://www.unesco.org/education/pdf/RIO_E.PDF

Kjótský protokol k Rámcové úmluvě OSN o změně klimatu, publikován jako sdělení Ministerstva zahraničních věcí č. 81/2005 Sb. m. s.

Pařížská dohoda v českém znění https://www.mzp.cz/cz/parizska_dohoda

Rámcová úmluva OSN o změně klimatu, publikována jako sdělení Ministerstva zahraničních věcí č. 80/2005 Sb. m. s.

Právní předpisy Evropské unie

Nařízení Evropského parlamentu a Rady (EU) č. 525/2013 o mechanismu monitorování a vykazování emisí skleníkových plynů a podávání dalších informací na úrovni členských států a Unie vztahujících se ke změně klimatu a o zrušení rozhodnutí č. 280/2004/ES

Nařízení Evropského parlamentu a Rady (EU) č. 517/2014 o fluorovaných skleníkových plynech a o zrušení nařízení (ES) č. 842/2006

Nařízení Evropského parlamentu a Rady (EU) č. 662/2014 kterým se mění nařízení (EU) č. 525/2013, pokud jde o technické provádění Kjótského protokolu k Rámcové úmluvě OSN o změně klimatu

Nařízení Komise 601/2012/EU o monitorování a vykazování emisí skleníkových plynů podle směrnice Evropského parlamentu a Rady 2003/87/ES

Nařízení Komise (EU) č. 1123/2013 o stanovení nároků na mezinárodní kredity

Prováděcí nařízení Komise (EU) č. 749/2014 o struktuře, formátu, postupech předkládání a přezkumu informací vykázaných členskými státy podle nařízení Evropského parlamentu a Rady (EU) č. 525/2013

Prováděcí nařízení Komise (EU) č. 1191/2014 kterým se stanoví formát a způsoby předkládání zpráv uvedených v článku 19 nařízení Evropského parlamentu a Rady (EU) č. 517/2014 o fluorovaných skleníkových plynech

Rozhodnutí Komise 2011/278/EU kterým se stanoví přechodná pravidla harmonizovaného přidělování bezplatných povolenek na emise platná v celé Unii podle článku 10a směrnice Evropského parlamentu a Rady 2003/87/ES

Rozhodnutí Komise č. 2014/774/EU kterým se podle nařízení Evropského parlamentu a Rady (EU) č. 517/2014 o fluorovaných skleníkových plynech stanovují referenční hodnoty na období od 1. ledna 2015 do 31. prosince 2017 pro každého výrobce nebo dovozce, který v souladu s nařízením Evropského parlamentu a Rady (ES) č. 842/2006 oznámil uvedení částečně fluorovaných uhlovodíků na trh

Nařízení Komise v přenesené pravomoci (EU) č. 666/2014 kterým se stanoví základní požadavky na inventurní systém Unie a zohledňují změny v souvislosti s potenciály globálního oteplování a mezinárodně dohodnutými pokyny k inventurám podle nařízení Evropského parlamentu a Rady (EU) č. 525/2013

Směrnice Evropského parlamentu a Rady 98/70/ES o jakosti benzínu a motorové nafty a o změně směrnice Rady 93/12/EHS

Směrnice Evropského Parlamentu a Rady č. 2001/81/ES o národních emisních stropích pro některé znečišťující látky

Směrnice Evropského parlamentu a Rady 2003/87/ES o vytvoření systému pro obchodování s povolenkami na emise skleníkových plynů ve Společenství a o změně směrnice Rady 96/61/ES

Směrnice Evropského parlamentu a Rady 2004/35/ES o odpovědnosti za životní prostředí v souvislosti s prevencí a nápravou škod na životním prostředí

Směrnice Evropského parlamentu a Rady 2009/29/ES kterou se mění směrnice 2003/87/ES s cílem zlepšit a rozšířit systém pro obchodování s povolenkami na emise skleníkových plynů ve Společenství

Směrnice Evropského parlamentu a Rady 2009/31/ES o geologickém ukládání oxidu uhličitého a o změně směrnice Rady 85/337/EHS

Směrnice Evropského parlamentu a Rady 2009/28/ES podpoře využívání energie z obnovitelných zdrojů a o změně a následném zrušení směrnic 2001/77/ES a 2003/30/ES

Směrnice Evropského parlamentu a Rady 2014/94/EU o zavádění infrastruktury pro alternativní paliva

Smlouva o Evropské unii

Smlouva o fungování Evropské unie

Právní předpisy ČR

usnesení předsednictva České národní rady č. 2/1993 Sb., o vyhlášení LISTINY ZÁKLADNÍCH PRÁV A SVOBOD jako součásti ústavního pořádku České republiky

zákon č. 458/2000 Sb., o podmínkách podnikání a o výkonu státní správy v energetických odvětvích a o změně některých zákonů (energetický zákon)

zákon č. 695/2004 Sb., o podmínkách obchodování s povolenkami na emise skleníkových plynů a o změně některých zákonů

zákon č. 73/2012 Sb., o látkách, které poškozují ozonovou vrstvu, a o fluorovaných skleníkových plynech

vyhláška Ministerstva životního prostředí č. 257/2012 Sb., o předcházení emisím látek, které poškozují ozonovou vrstvu, a fluorovaných skleníkových plynů

nařízení vlády č. 351/2012 Sb., o kritériích udržitelnosti biopaliv

zákon č. 383/2012 Sb., o podmínkách obchodování s povolenkami na emise skleníkových plynů

Další zákony

The U.S. Global Change Research Program: Global Change Research Act.

Knižní literatura

BRANIŠ, Martin, HŮNOVÁ, Iva. *Atmosféra a klima, aktuální otázky ochrany ovzduší*, Karolinum 2009. Dostupné rovněž online na: <https://goo.gl/iQzdjW>

CIHELKOVÁ, Eva a kol. *Regionalismus a multikulturalismus. Základy nového světového obchodního řádu?*, 1. vyd., Praha: C. H. Beck, 2010, ISBN 978-80-7400-196-3

Climate Change Secretariat (UNFCCC). *Kyoto Protocol Reference Manual On Accounting of Emissions and Assigned Amount*, Bonn, Germany. [ISBN 92-9219-055-5](https://www.unfccc.int/publications/kyoto-protocol-reference-manual-on-accounting-of-emissions-and-assigned-amount).

CLÓ, Stephano. *European Emissions Trading in Practice, An Economic Analysis*, 1. vyd., Cheltenham: Edward Elgar Publishing, 2011, ISBN 978-0-85793-442-0

CRAWFORD, T. Elizabeth, Arrhenius: From Ionic Theory to the Greenhouse Effect, [Elisabeth T. Crawford Science History Publications/USA](https://www.sciencehistory.org/publications/9780881351660), 1996, ISBN 0881351660

DAMOHOŘSKÝ, Milan. *Právo životního prostředí*, 3. vyd., Praha: C. H. Beck, 2010, 680 s., ISBN 978-80-7400-338-7

DESSLER, Andrew. *Introduction to Modern Climate Change*, 1. vyd., New York: Cambridge University Press, 2012, ISBN 978-1-107-00189-3

FIGENBAUM Erik, KOLBENSTVEDT Marika, *Electromobility in Norway - experiences and opportunities with Electric vehicles*. ISBN 978-82-480-1466-9. <https://www.toi.no/getfile.php?mmfileid=33828>

HARDY, T. John. *Climate Change: Causes, Effects, and Solutions*, 1. vyd., Chichester: Wiley, 2003, 247 s., ISBN 100-470-85019-1

HÖÖK, Mikael a kol.: „*A supply-driven forecast for the future global coal production*“, Uppsala University, Uppsala Hydrocarbon Depletion Study Group, Department of physics and astronomy, 2008,

JANS, H. Jan a kol. *European Environmental Law*, 3. vyd., Groningen: Europa Law Publishing, 2008, 560 s., ISBN 978-90-895-2106-4

JUREČKA, Václav a kol. *Mikroekonomie*, 1. vyd., Praha: Grada Publishing, 2010, 360 s., ISBN 978-80-247-3259-6

KAGAN, A. Boris A. *Kagan Ocean – Atmosphere Interaction and Climate Modelling*, Cambridge University press, 1995. ISBN-13 978-0-521-44445-3
<https://goo.gl/HG5yZT>

FAIRBRIDGE, W. Rhodes; PAEPE, Roland; JELGERSMA Saskia.
Greenhouse effect, sea level and drought, Kluwer Academic Publishers 1989

KALVOVÁ, Jaroslava. *Scénáře změny klimatu na území České republiky a odhady dopadů klimatické změny na hydrologický režim, sektor zemědělství, sektor lesního hospodářství a na lidské zdraví v ČR*, 1. vyd., Praha: Český hydrometeorologický ústav, 2002, 141 s., ISBN 978-80-86690-01-8

KÖNIG, Petr a kol. *Rozpočet a politiky Evropské unie*, 2. vyd., Praha: C. H. Beck, 2009, 630 s., ISBN 978-80-7400-011-9

KRUŽÍKOVÁ, Eva a kol. *Právo životního prostředí Evropských společenství*, 1. vyd., Praha: Linde Praha a.s. Právnícké a ekonomické nakladatelství Bohumily Hořínkové a Jana Tuláčka, 2003, 410 s., ISBN 80-7201-430-7

LACZKO, Frank, AGHAZARM, Christine, *Migration, Environment and Climate Change: ASSESSING THE EVIDENCE*, International Organization for Migration 2009, ISBN 978-92-9068

LEAL-ARCAS, Rafael. *Climate Change and International Trade*, 1. vyd., Cheltenham: Edward Elgar Publishing, 2013, 512 s., ISBN 978-1-78195-608-3

LINNENLUECKE, K. Martina, GRIFFITHS, Andrew. *The Climate Resilient Organization, Adapation and Resilience to Climate Change and Weather Extremes*, 1. vyd., Cheltenham: Edward Elgar Publishing, 2015, 256 s., ISBN 978-1-78254-582-8

MAUDNER, W., John. *Dictionary of Global Climate Change*, 2. vyd., Londýn: UCL Press Limited, 1994, 258 s., ISBN 978-1-4615-6841-4

- O'BRIEN, Geoff, O'KEEFE, Phil. *Managing Adaptation to Climate Risk: Beyond Fragmented Responses*, 1. vyd., New York: Routledge, 2014, 232 s., ISBN 978-0-415-60093-4
- OLHOFF, Anne a kol., *The Emission Gap Report 2015*, United Nations Environment Programme 2015, ISBN 978-92-807-3491-1
- PADDOCK, LeRoy a kol. *Compliance and Enforcement in Environmental Law*, 1. vyd., Cheltenham: Edward Elgar Publishing Limited, 2011, 712 s., ISBN 978-1-84844-831-5
- PAEPE, Roland a kol., *Greenhouse effect, sea level and drought*, Kluwer Academic Publishers 1989, ISBN-13: 978-94-010-6801-7
- PEETERS, Marjan a kol. *Climate Law in EU Member States*, 1. vyd., Cheltenham: Edward Elgar Publishing, 2012, 392 s., ISBN 978-1-78100-277-3
- PEKÁREK, Milan a kol. *Právo životního prostředí I. díl*, 2. vyd., Brno: Masarykova univerzita v Brně, 2009, 323 s., ISBN 978-80-210-4926-0
- PSUTKA, Jindřich. *Odpovědnost za ekologické škody v občanském právu*, 1. vyd., Praha: Wolters Kluwer ČR, 2011, 436 s., ISBN 978-80-7357-559-5
- RAPP, Donald, *ICE AGES AND INTERGLACIALS, Measurements, interpretation and models*, Springer-Praxis 2012, ISBN 978-3-642-30028-8
- RELMAN, A. David a kol., *Global Climate Change and extreme Weather Events: Understanding the Contributions to infectious disease emergence*, INSTITUTE MEDICINE, The National Academie Press 2008, ISBN-13 : 978-0-309-12402-7
- SANDS, Philippe a kol. *Principles of International Environmental Law*, 3. vyd., Cambridge: Cambridge University Press, 2003, 1116 s., ISBN 0-521-81794-3
- SOLTAU, Friedrich. *Fairness in International Climate Change Law and Policy*, 1. vyd., New York: Cambridge University Press, 2009, 304 s., ISBN 978-0-521-11108-9

STRONG, W. Alan, HEMPHILL, Lesley. *Sustainable Development Policy Directory*, 1. vyd., Oxford: Blackwell Publishing, 2006, ISBN 978-1-4051-2150-7

THALER, H. Richard, SUNSTEIN, R. Cass. *Nudge. Improving Decisions About Health, Wealth, and Happiness*, 1. vyd., Londýn: Penguin Books Ltd., 2009, ISBN 978-1-101-65509-2

TOŠOVSKÁ, Eva a kol. *Makroekonomické souvislosti ochrany životního prostředí*, 1. vyd., Praha: C. H. Beck, 2010, 201 s., ISBN 978-80-7400-308-0

VAN ASSELT, Harro. *Emission Trading: the enthusiastic Adoption of an „alien“ Instrument?*, in: JORDAN, Andrew a kol. *Climate Change Policy in the European Union*, 1. vyd., Cambridge: Cambridge University Press, 2010, ISBN 978-0-521-19612-3

WAGNEROVÁ, Eliška a kol. *Listina základních práv a svobod. Komentář*, 1. vyd., Praha: Wolters Kluwer, 2012, 931 s., ISBN 978-8-07357-750-6

WOERDMAN, Edwin a kol. *Essential EU Climate Law*, 1. vyd., Cheltenham: Edward Elgar Publishing Limited, 2015 ISBN: 978-1-78347-056-3

Časopisecké články

HOGA, Daniel. Z legislativy Evropské unie, *Správní právo*, 2015, č. 1, ISSN 0139-6005

VLACHOVÁ, Barbora, Fotovoltaické elektrárny a hrozba mezinárodních arbitrází, *Jurisprudence*, 2014, č. 2, ISSN 1802-3843

ZACHOVÁ, Markéta. Právo na příznivé životní prostředí v ústavním systému České republiky, *Právní rozhledy*, 1999, č. 2, ISSN 1214-7966

Internet

A Little-Known Climate Fund Is Suddenly In The Spotlight.

<http://www.npr.org/sections/goatsandsoda/2017/06/09/532106567/a-little-known-climate-fund-is-suddenly-in-the-spotlight>

Adaptace měst na klimatickou změnu

<http://adaptace.ci2.co.cz/cs/adaptace-homepage>

Adaptace na změnu klimatu

http://www.mzp.cz/cz/adaptace_na_zmenu_klimatu

Adoption of the Paris Agreement.

<http://unfccc.int/resource/docs/2015/cop21/eng/l09r01.pdf>

Backloading emisních povolenek může být schválen do měsíce

<http://euractiv.cz/clanky/energeticka-ucinnost/backloading-emisnich-povolenek-muze-byt-schvalen-do-mesice-evropska-unie-eu-ets-emise-co2-stazeni-011275/>

COP21: jak financovat záchranu klimatu

<http://www.europarl.europa.eu/news/cs/news-room/content/20150331STO39776/html/COP21-jak-financovat-zachranu-klimatu>

Česká verze oficiálního webu OSN

<http://www.osn.cz/klimaticka-konference-v-lime/>

Den boje proti suchu

https://www.mzp.cz/cz/news_170616_den_boje_proti_suchu

Donald Trump a jeho popření klimatických změn

<http://edition.cnn.com/2017/08/08/politics/trump-global-warming/index.html>

Dopadová studie Evropské komise

https://ec.europa.eu/clima/policies/ets/auctioning/docs/swd_2012_xx2_en.pdf

Emisní obchodování

http://www.mzp.cz/cz/emisni_obchodovani

Globální klimatická změna zpomaluje a mění termohalinní cirkulaci

<https://www.washingtonpost.com/news/energy->

[environment/wp/2015/03/23/global-warming-is-now-slowng-down-the-circulation-of-the-oceans-with-potentially-dire-consequences/](#)

Historie cen emisních povolenek

<https://www.investing.com/commodities/carbon-emissions-historical-data>

Hurikán Irma doprovází vítr o rychlosti 295 kilometrů za hodinu

<https://zpravy.aktualne.cz/zahranici/hurikam-irma-doprovazi-vitr-o-rychlosti-295-kilometru-v-hodine/>

ICE AGES AND INTERGLACIALS, Measurements, interpretation and models, Donald Rapp, Springer-Praxis 2012 <https://goo.gl/2iFvvh>

Impact of CO₂-Induced Warming on Simulated Hurricane Intensity and Precipitation: Sensitivity to the Choice of Climate Model and Convective Parameterization, Thomas R. Knutson NOAA and Robert E. Tuleya, Journal of climate 2004 https://www.gfdl.noaa.gov/bibliography/related_files/tk0401.pdf

Indie jako třetí největší spotřebitel světové energie

<https://www.eia.gov/beta/international/analysis.cfm?iso=IND>

Klimatická změna nemá pas a nezná světové hranice

<http://www.un.org/apps/news/story.asp?NewsID=52461#.VkiqVit3F40>

Klimatičtí vědci a ropná společnost

<http://www.zmescience.com/ecology/climate-scientist-oil-company-23022015/>

Komplexní studie klimatických dopadů

[http://www.mzp.cz/C1257458002F0DC7/cz/studie_dopadu_zmena_klimatu/\\$FILE/OEOK-Komplexni_studie_dopady_klima-20151201.pdf](http://www.mzp.cz/C1257458002F0DC7/cz/studie_dopadu_zmena_klimatu/$FILE/OEOK-Komplexni_studie_dopady_klima-20151201.pdf)

Mapa dopadů klimatické změny

https://unfccc.int/essential_background/the_science/climate_change_impacts_map/items/6224txt.php

Market stability reserve

<http://oenergetice.cz/evropska-unie/obchodovani-s-povolenkami-a-market-stability-reserve/>

The Paris Agreement - an Analysis

<http://controllingclimatechange.net/the-paris-agreement-an-analysis/>

Milankovitchova teorie o vlivu změny polohy zemské osy na zemské klima

<http://www.ncdc.noaa.gov/paleo/milankovitch.html>

Nárůst skleníkových plynů v atmosféře v číslech online

<https://www.epa.gov/ghgemissions/global-greenhouse-gas-emissions-data>

Ocean Acidification Due to Increasing Atmospheric Carbon Dioxide

https://www.ipcc.ch/publications_and_data/ar4/wg1/en/ch10s10-4-2.html

Ode dneška do roku 2020: nový akční program EU pro životní prostředí

http://ec.europa.eu/environment/news/efe/articles/2014/04/article_20140429_02_cs.htm

Odlesňování v Brazílii

<https://goo.gl/wqfVmB>

Oxford references:

<http://www.oxfordreference.com/view/10.1093/acref/9780199765324.001.0001/acref-9780199765324-e-0337>

Pařížská konference o klimatických změnách

https://ec.europa.eu/clima/events/articles/0107_en

PETR, Jaroslav. EKOLOGIE: Čí jsou emise oxidu uhličitého? Naše!

http://neviditelnypes.lidovky.cz/ekologie-ci-jsou-emise-oxidu-uhliciteho-nase-f3c-/p_veda.aspx?c=A100313_175129_p_veda_wag

Politika ochrany klimatu

[http://www.mzp.cz/C1257458002F0DC7/cz/politika_ochrany_klimatu_2017/\\$FILE/OEOK-POK-20170329.pdf](http://www.mzp.cz/C1257458002F0DC7/cz/politika_ochrany_klimatu_2017/$FILE/OEOK-POK-20170329.pdf)

Požáry v Indonésii mají více emisí než celá ekonomika USA

<http://www.wri.org/blog/2015/10/indonesia%E2%80%99s-fire-outbreaks-producing-more-daily-emissions-entire-us-economy>

Prognóza UNHCR

<http://www.unhcr.org/climate-change-and-disasters.html>

Prognózy vývoje oteplení

http://uneplive.org/media/docs/theme/13/EGR%202015_Technical%20Report.pdf

Proxy-based reconstructions of hemispheric and global surface temperature variations over the past two millennia, Department of Meteorology and Earth and Environmental Systems Institute, Pennsylvania State University 2008,

<http://www.pnas.org/content/105/36/13252.full>

Reforma unijního trhu s emisními povolenkami

<http://oenergetice.cz/evropska-unie/reforma-trhu-s-emisnimi-povolenkami-by-mohla-odstartovat-v-roce-2019/>

Roadmap to 100 billion USD

https://www.gov.uk/government/uploads/system/uploads/attachment_data/file/562317/Roadmap_for_UK_website.pdf

Seznam „nejdražších“ Atlantických hurikánů

https://en.wikipedia.org/wiki/List_of_costliest_Atlantic_hurricanes

Shoda ohledně globálního oteplování – 9136 souhlasí, jeden nesouhlasí

<http://blogs.scientificamerican.com/the-curious-wavefunction/about-that-consensus-on-global-warming-9136-agree-one-disagrees/>

Schéma acidifikace světového oceánu a její predikce do roku 2100

<https://goo.gl/wqfVmB>

Směrnice o zavádění infrastruktury pro alternativní paliva

<https://www.pravniprostor.cz/zmeny-v-legislative/z-uredniho-vestniku-eu/smernice-o-zavadeni-infrastruktury-pro-alternativni-paliva>

Poslední (pátý) report IPCC:

<http://www.sciencedirect.com/science/article/pii/S0962629814000791?via%3Dihub>

Snahy o zachování biologické rozmanitosti zatím zcela selhávají

<http://ekolist.cz/cz/zpravodajstvi/zpravy/snahy-o-zachovani-svetove-biologicke-rozmanitosti-zatim-zcela-selhavaji>

Statistika skleníkových plynů v EU od roku 1990

http://ec.europa.eu/eurostat/statistics-explained/index.php/Greenhouse_gas_emission_statistics

The Emission Gap Report 2015, United Nations Environment Programme 2015,

http://uneplive.unep.org/media/docs/theme/13/EGR_2015_Technical_Report_final_version.pdf

Tunisko uznává klimatickou změnu ve své ústavě

<http://science.time.com/2014/01/29/tunisia-recognizes-climate-change-in-its-constitution/>

V roce 1965 poradní sbor prezidenta US varuje před skleníkovým efektem jako "skutečnou hrozbou".

<http://www.bbc.com/news/science-environment-15874560>

Změny ve srážkových souhrnech

<http://www3.epa.gov/climatechange/kids/impacts/signs/precip-patterns.html>

Zpráva EK o fungování evropského trhu s uhlíkem

<http://eur-lex.europa.eu/legal-content/CS/ALL/?uri=COM:2017:48:FIN>

Zpráva o životním prostředí

https://www.mzp.cz/cz/news_161129_Zprava_o_ZP

Zpráva Sekretariátu rámcové úmluvy

<http://unfccc.int/resource/docs/2015/cop21/eng/07.pdf>

Ostatní prameny

Bílá kniha – Přizpůsobení se změně klimatu: směřování k evropskému akčnímu rámci

Důvodová zpráva k zákonu č. 695/2004 Sb., o podmínkách obchodování s povolenkami na emise skleníkových plynů a o změně některých zákonů

Důvodová zpráva k zákonu č. 73/2012 Sb., o látkách, které poškozují ozonovou vrstvu, a o fluorovaných skleníkových plynech

Důvodová zpráva k zákonu č. 383/2012 Sb., o podmínkách obchodování s povolenkami na emise skleníkových plynů

Ministerstvo zahraničních věcí. *Zpráva o zahraniční politice České republiky leden–prosinec 2009*

Ministerstvo životního prostředí. *Strategie přizpůsobení se změně klimatu v podmínkách ČR*

Národní program na zmírnění dopadů změny klimatu v České republice

Návrh nařízení Evropského parlamentu a Rady KOM/2011/0789 o mechanismu monitorování a vykazování emisí skleníkových plynů a podávání dalších informací na úrovni členských států a Unie vztahujících se ke změně klimatu

Rozhodnutí Evropského parlamentu a Rady 406/2009/ES o úsilí členských států snížit emise skleníkových plynů, aby byly splněny závazky Společenství v oblasti snížení emisí skleníkových plynů

STEJSKAL, Libor. *Změna klimatu a její dopady: hlavní hrozba 21. století*, Příspěvek do Programu bezpečnostního výzkumu České republiky v letech 2010-2015, Working paper 15/2012

Sedmý akční program Evropské unie pro životní prostředí

Státní politika životního prostředí České republiky 2012–2020

Zelená kniha – Přizpůsobení se změně klimatu v Evropě – možnosti pro postup EU

Zpráva Komise Evropskému parlamentu a Radě, požadovaná na základě článku 21 nařízení Evropského parlamentu a Rady (EU) č. 525/2013 ze dne 21. května

2013 o mechanismu monitorování a vykazování emisí skleníkových plynů a podávání dalších informací na úrovni členských států a Unie vztahujících se ke změně klimatu a o zrušení rozhodnutí č. 280/2004/ES Pokrok v plnění cílů Kjótského protokolu a cílů EU pro rok 2020, č. j. KOM/2014/0689

Zpráva Komise Evropskému parlamentu a Radě o provádění směrnice Evropského parlamentu a Rady 2009/31/ES o geologickém ukládání oxidu uhličitého a o změně směrnice Rady 85/337/EHS ze dne 25. února 2014

Abstrakt

Tato práce se zaměřuje na oblast práva ochrany přírody v oblasti globálních klimatických změn, a to v rovině mezinárodní, tj. mezinárodní smlouvy a úmluvy, legislativy Evropské unie a právní úpravy v České republice.

Roky 2012 a 2015 byly z hlediska předpokládaného konce prvního (a původně jediného) kontrolního období Kjótského protokolu důležitými mezníky. Krom historického vývoje mezinárodního práva na ochranu klimatu, spočívajícího ve stručném výčtu dosavadních konferencí Rámcové úmluvy o změně klimatu, je v práci obsažena i předposlední klimatická konference v Paříži společně s předpoklady jeho dalšího směřování a dále pak i doporučení de lege ferenda.

Podobně se práce věnuje i legislativě EU a ČR, především oblasti systému obchodování s emisními povolenkami. Okrajově jsou zmíněny i adaptační strategie EU a ČR, na které se právo na ochranu klimatu posledních let zaměřuje stále více.

Klíčová slova

Klimatická změna, Pařížská dohoda, emisní povolenka, COP

Law of climate change in the post-kyoto era

Abstract

This diploma thesis focuses on the phenomenon of global climate change from the perspective of climate change law. The thesis defines the phenomenon in legal terms and deals with problems it brings to the environment and the world population. Its major part is dedicated to the international law of climate change, including all past Conferences of the Parties (COP) and their outcomes together with the most important treaties – United Nations Framework Convention in terms of Kyoto Protocol and the unsuccessful Doha Amendment. The Paris Agreement, which is the most recent international treaty, already ratified by 160 countries, could be a game changer in terms of effectivity in both climate change mitigation and adaptation legislation as well as much needed international solution.

This thesis also focuses on the EU law of climate change, especially on the progress and future of Emissions Trading System and other legislation. Not only is the EU now more focused on the adaptation legislation, this is an important topic also for the Czech Republic. Especially when many Czech laws stem from EU regulations, there is still a great potential in the adaptation legislation and major progress is expected in the near future.

Key words

Climate change, Paris Agreement, emissions allowances, COP

Summary

Legal protection of the Earth's climate system is a dynamically developing area of international environmental law. The purpose of the regulations is to lower emissions of greenhouse gases (GHG), often described as the CO₂ equivalent. Annual international conferences of the parties (COP) take place to motivate countries into reducing their GHG emissions, even though a successful (i.e. successfully and conclusively resolving the problem) legal solution has not been agreed upon yet. The purpose of the legal regulation is to reach the emissions peak and the expected emissions neutrality (i.e. a state when emissions produced equal emissions absorbed by trees and by other natural processes) as soon as possible.

Legal protection of the Earth's climate system in the "post-Kyoto" period has its roots in the UNFCCC (United Nations Framework Convention on Climate Change), followed by the legally binding targets of the Kyoto protocol. Its first (and the only effective) control period ended in 2012, bringing a factor of uncertainty into the possible future of the international law tackling climate change. This was finally resolved by the 2015 Paris Agreement, which brings new approach into cooperation of countries as well as reducing their emissions by their own targets called INDCs. These Intended National Determined Contributions are supposed to be reviewed and adjusted every 5 years.

A great deal of effort, not only in designing and promoting the Paris Agreement, has been made by the European Union. Possibly the most important among its regulations and directives is the Emissions Trading System (EU ETS) Directive, which introduced the largest system of its kind already in 2005. Its purpose is to lower the emissions of CO₂ by putting an additional price on these emissions. The current state of the system is not working effectively, though, mainly due to very low market price of the allowances. Establishing of the MSR (Market Stability Reserve) and backloading tools is expected to help to restore its efficiency.

The climate change law of the Czech Republic has its roots in the two above mentioned areas and does not significantly deviate from the line set forth by international and European law. Certain differences are to be found in its adaptation strategies, mainly by the Green and White book. Those strategies are, as well as the

adaptation legislation itself, expected to gain more importance in the future, mostly due to an insufficient mitigation legislation.

Přílohy

PŘÍLOHA 1

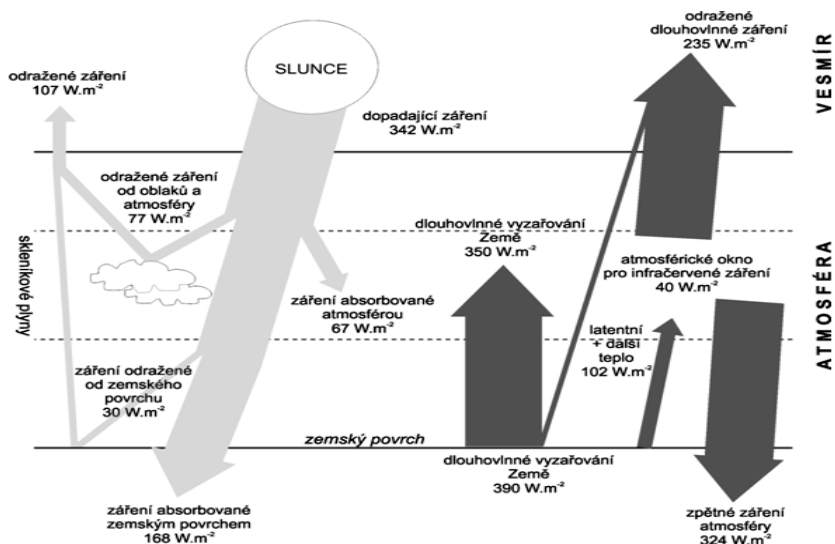

Schéma skleníkového efektu

Zdroj: RnDr. Ruda, Aleš PhD.: Klimatologie a hydrografie pro učitele.

Dostupné online na

https://is.muni.cz/do/rect/el/estud/pedf/ps14/fyz_geogr/web/pages/03-prvky.html [citováno 28.4.2017]

PŘÍLOHA 2

Vývoj ceny povolenek v systému EU-ETS

Zdroj obrázku: https://energytransition.org/wp-content/uploads/2017/02/eua_price_chart.png [citováno 25.8.2017]